

LIMINGAN ILMASTO- JA YMPÄRISTÖOHJELMA

2023 - 2027

Sisältö

Terveiset Kestävä Liminka -työryhmästä.....	3
Visionme.....	4
1. Ohjelmakokonaisuus, näin onnistumme.....	5
2. Limingan päästöt ja niiden kehitys.....	6
2.1. Limingan päästöt.....	7
2.2. Kokonaispäästöt.....	8
2.3. Tieliikenteen päästöt.....	9
2.4. Sähkön ja lämmön päästöt.....	10
2.5. Maatalouden päästöt.....	11
2.6. Asukaskohtaiset päästöt.....	12
2.7. Päästölaskentaskenaario.....	13
3. Ilmastoviisas Liminka.....	14
3.1. Kestävyyttä tukeva maankäyttö ja liikennejärjestelmä.....	15
3.2. Energiaviisas ja -tehokas Liminka.....	18
3.3. Ilmastoriskeihin varautuva Liminka.....	21
3.4. Sopeutumisen toimenpiteet Limingassa.....	23
4. Monimuotoinen Liminka.....	24
4.1. Luonnon monimuotoisuuden nykytila.....	25
4.2. Suomen kierrättävin kunta.....	26
4.3. Monimuotoinen ja hyvinvoiva lähiluonto.....	29
5. Ympäristövastuullinen Liminka.....	31
5.1. Ilmasto- ja ympäristökasvatus.....	32
5.2. Kestävät hankinnat.....	36
5.3. Kestävä matkailu.....	38
6. Viestintä, joka tukee tavoitteiden toteutumista.....	40
6.1. Yleistä viestinnästä.....	41
6.2. Viestinnän tavoitteet.....	42
7. Koordinointi, johtaminen ja toiminnan mittaaminen.....	43
8. Taustaa ohjelmalle.....	45

Terveiset työryhmästä

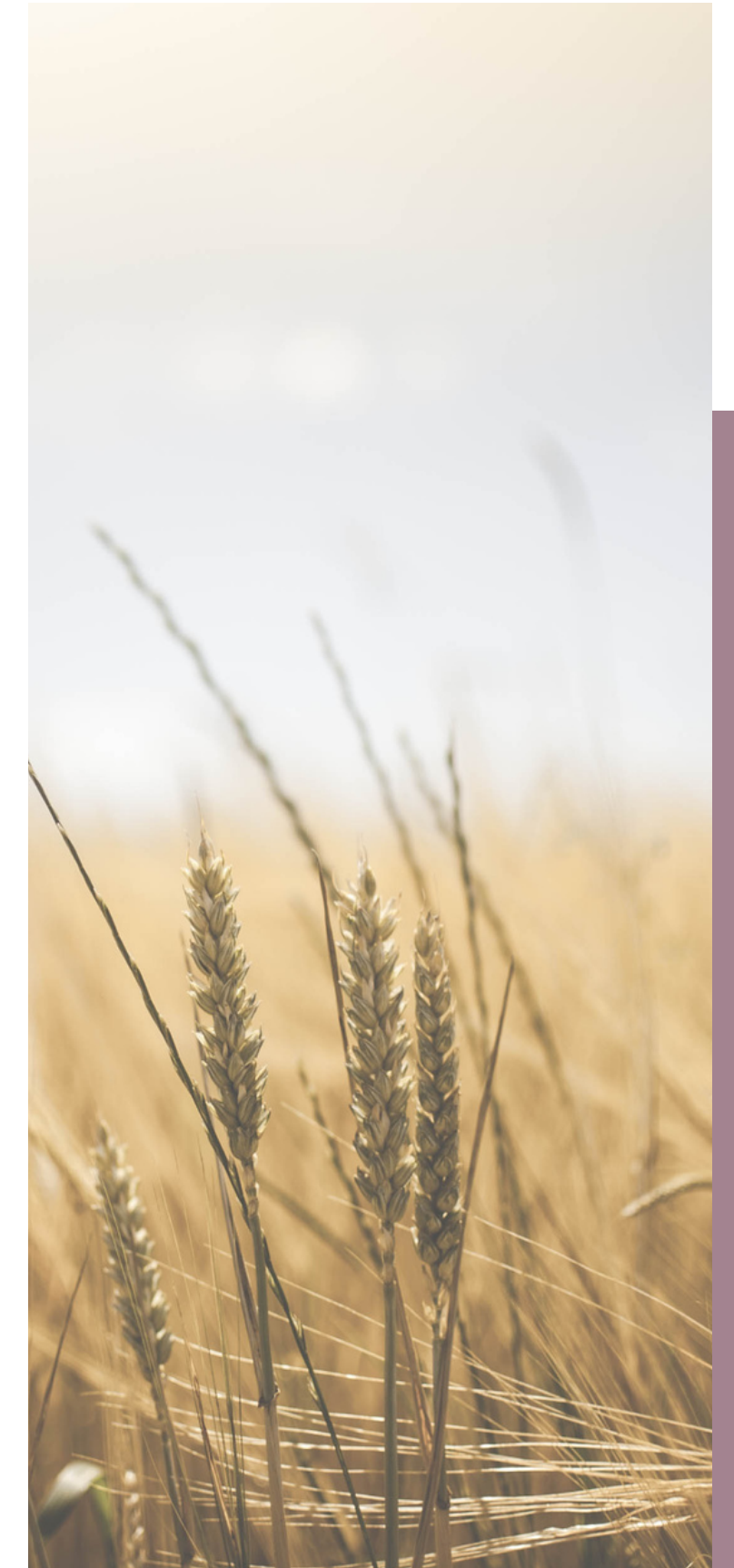
Petri Koivisto, Kestävä Liminka -työryhmän puheenjohtaja

Liminka tunnetaan linnuista ja luonnosta. Monelle liminkalaiselle nämä ovat tärkeä osa elämää. Kun Kestävä Liminka -ohjelmatyöryhmä sai tehtäväkseen valmistella Limingan kunnan ensimmäisen lakisääteisen ilmasto-ohjelman, oli heti selvää, että asiaa halutaan käsitellä laajemmin kuin pelkästään ilmaston näkökulmasta. Ilmasto-ohjelmaan päätettiin ottaa mukaan myös ympäristönäkökulma, vaikka ilmastolaki ei sitä vaadikaan.

Ohjelmatyöryhmän visiona oli luoda ilmasto- ja ympäristöohjelma, joka olisi helposti ymmärrettävä ja sisältäisi konkreettisia asioita, joilla jokainen kuntalainen voi vaikuttaa ilmastoon ja ympäristön tilaan. Toisena työtä ohjaavana ajatuksena oli panostaa Limingan vahvuuksiin ja rakentaa niiden varaan kestävä ja eteenpäin katsova ilmasto- ja ympäristöohjelma. Työryhmä sai työhön asiantuntija-apua Tuike-hankkeen kautta, mikä auttoi keskittymään oikeisiin asioihin. Työn aikana osallistettiin niin kuntalaisia kuin päättäjiä miettimään suuntaa Limingan ilmasto- ja ympäristötyölle. E erityisen tärkeää oli saada työn tueksi tehtyyn kuntalaiskyselyyn vastauksia yli 350 nuorelta. Oppia haettiin ja saatiin myös Pohjois-Pohjanmaan muista kunnista.

Ilmastotyöhön liittyy toisinaan negatiivisia mielikuvia ja puhutaan jopa ilmastoahdistuksesta. Halusimme työryhmässä lähestyä asiaa lempeästi ilman, että kenenkään tarvitsee tuntea syyllisyyttä. Kannustetaan toisiamme varmistamaan hyvä tulevaisuus seuraavien sukupolvien liminkalaisille ja tehdään sellaisia asioita, jotka ovat meille kuntana ja kuntalaisina sopivan kokoisia. Kestävä Liminka -työryhmään valikoitui innostunut ja motivoitunut joukko kuntapäättäjiä ja saimme hyvässä hengessä työstää tätä Limingan kunnan ensimmäistä ilmasto- ja ympäristöohjelmaa. Tästä on hyvä lähteä jatkamaan työtä ilmastoviisaan Limingan hyväksi.

Kiitos työhön osallistuneille kuntalaisille, kuntapäättäjille, Kestävä Liminka -ohjelmatyöryhmälle sekä viranhaltijoille hyvästä yhteistyöstä.

Visiomme

Linnuista ja luonnosta kansainvälisesti tunnettu Liminka on sitoutunut jatkuvaan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen ja luonnon monimuotoisuuden tukemiseen, jotta kunnassa on tekemistä, näkemistä ja kokemista myös tuleville sukupolville.

Hyvä, ilmastoviisaampi, Liminka!

Kuntana olemme sitoutuneet siihen, että Liminka on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Luonnon monimuotoisuudessa tuemme Suomen tavoitetta pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä ja olla luontoposiitivinen vuonna 2035.

Toimimme kuntastrategiassa tekemiemme lupauksen mukaisesti myös ilmasto- ja luonnon monimuotoisuustyössä – yhdessä, uudistuen ja omaan tekemiseemme uskoen.

*Tämä ohjelma toimii
ilmastolaissa
tarkoitettuna kunnan
ilmastosuunnitelmana.*

1. Ohjelmakokonaisuus, näin onnistumme

Koordinointi, johtaminen ja toiminnan mittaaminen

Viestintä, joka tukee tavoitteiden toteuttamista

1. Kestävyyttä tukeva liikennejärjestelmä, maankäyttö ja rakentaminen

1.1. Kuntarakenteen tiivistäminen

1.2. Toimiva joukko- ja syöttöliikenne

1.3. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen

1.4. Ilmastovaikutusten arviointi osaksi kaavoitusprosessia

1.5. Rakentamisen ohjaus ympäristöystävällisemmäksi

2. Energiaviisas- ja tehokas Liminka

2.1. Energiatehokas tilojenkäyttö

2.2. Energiatietoiset kuntalaiset

2.3. Uusiutuvan energian ratkaisujen tukeminen

2.4. Uusiutuvien ja hiilineutraalien liikennepolttoaineiden käyttösuuksien lisääminen

3. Ilmatoriskeihin varautuva Liminka

3.1. Hulevesijärjestelmien kapasiteetin kartoitus

3.2. Pohjaveden riittävyyden ja laadun seuranta

3.3. Kunnan kiinteistöjen jäähdytystarpeen arviointi ja seuranta

3.4. Teiden kunnossapidon ja huoltotarpeen ennakointi

4. Suomen kierrättävin kunta

4.1. Kierrätyksen edistäminen ja laatulajitteluun opastaminen

4.2. Kunnan oman toiminnan kehittäminen lajittelussa

4.3. Kiertotalousklusterin kehittäminen

4.4. Ekokortteli tutuksi kuntalaisille

5. Monimuotoinen ja hyvinvoiva lähiluonto

5.1. Monimuotoisuutta tukeva maankäyttö ja suunnittelu

5.2. Hyvinvoiva ja monipuolinen lajisto

5.3. Aktiivinen vieraslajitorjunta

5.4. Laadukkaat retkeilyrakenteet ja lähiluonto

6. Ympäristövastuullinen Liminka

6.1. Ilmasto- ja ympäristökasvatus

6.2. Kestävät hankinnat

6.3. Kestävä matkailu

Ilmastoviisas Liminka

Monimuotoinen Liminka

2. Limingan päästöt ja niiden kehitys

2.1. Limingan päästöt (Hinku-laskenta)

Päästöt Oulun seutukunnassa ovat keskimäärin vähentyneet 16 % vuosina 2005–2020.

Suomen ympäristökeskus (Syke) laskee vuosittain käyttöperusteisten ilmastopäästöjen määrän kaikille Suomen kunnille, maakunnille ja ELY-alueille. Päästöt lasketaan kaikille kunnille yhdenmukaisella kansainvälisiä ohjeistuksia noudattavalla laskentamenetelmällä (ALas -laskenta). Päästöistä lasketaan eri päästösektoreiden hiilidioksidi-, metaani- ja dityppioksidipäästöt sekä F-kaasut omana kokonaisuutenaan.

Vuonna 2020 Limingan kunnan päästöt olivat 58 000 tCO₂e *. Kaikki ALas-laskennan mukaiset päästöt olivat 74 300 tCO₂e. Tuulivoimahyvityksen osuus vuonna 2020 oli puolestaan -4 800 tCO₂e **. Aurinko- ja biokaasusähkön hyvitysvaikutusta ei ole huomioitu tietojen puuttumisen vuoksi.

Limingan kunnan päästöt ovat vähentyneet 12 % vuosina 2005-2020. Jos muutosta tarkastellaan aikavälillä 2007-2020, päästöt ovat vähentyneet 24 %. Vuosina 2019-2020 puolestaan päästöt ovat vähentyneet 14 %.

Jokaisella meillä on väliä päästöjen vähentämisessä. Tiesitkö, että esimerkiksi nelihenkisen perheen Välimeren matka (Helsinki-Malaga) tuottaa hiilidioksidipäästöjä noin 2 tCO₂e/edestakainen lentomatka? Tai, että keskikokoisen omakotitalon öljylämmitys tuottaa hiilidioksidipäästöjä vuodessa noin 5 tCO₂e?

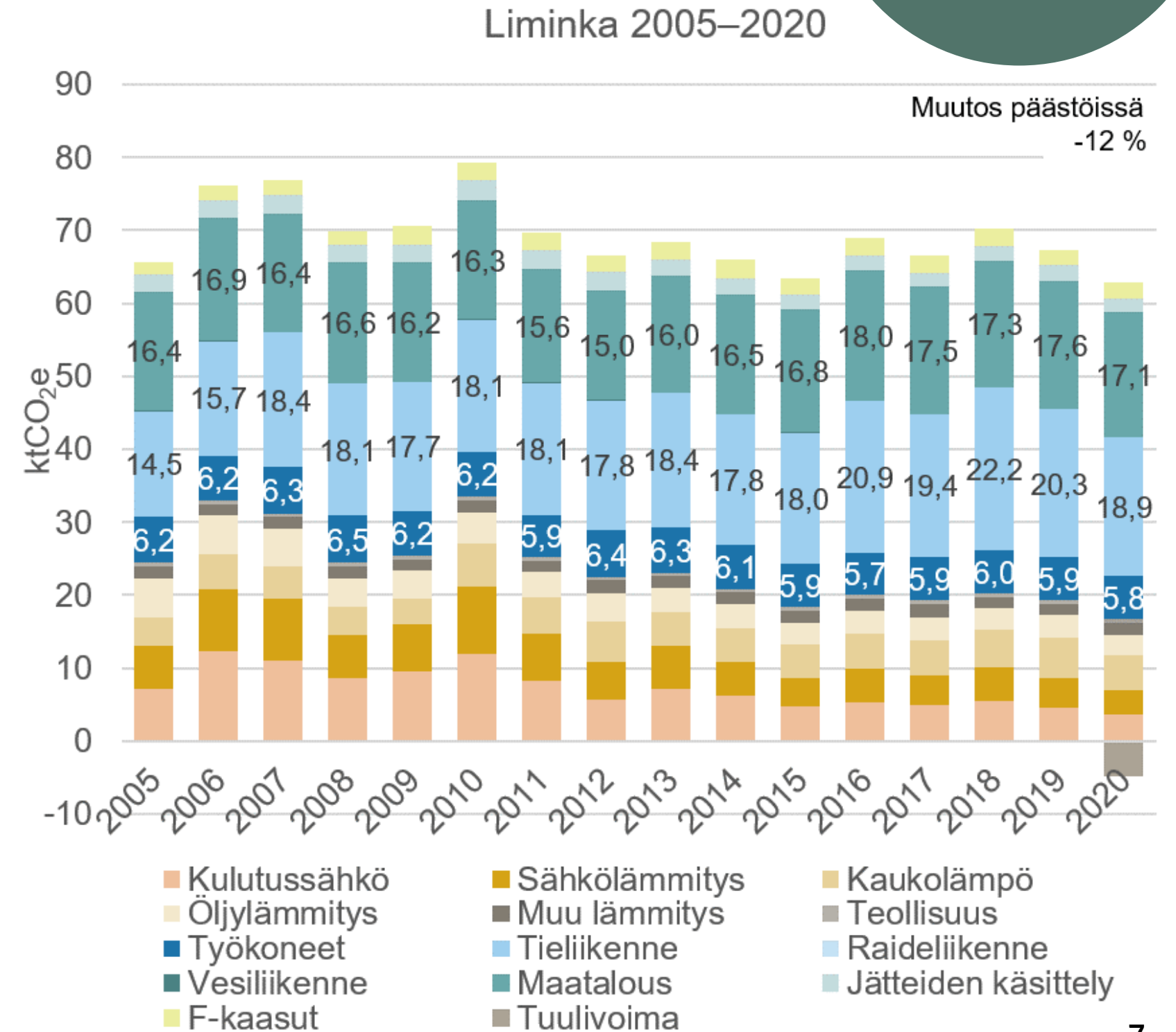
Lue lisää Limingan kunnan päästöistä ja poimi mielenkiintoiset faktat talteen tästä materiaalista!

Lähde: hiilineutraalisuomi.fi

*tCO₂e=tonnia hiilidioksidiekvivalenttia

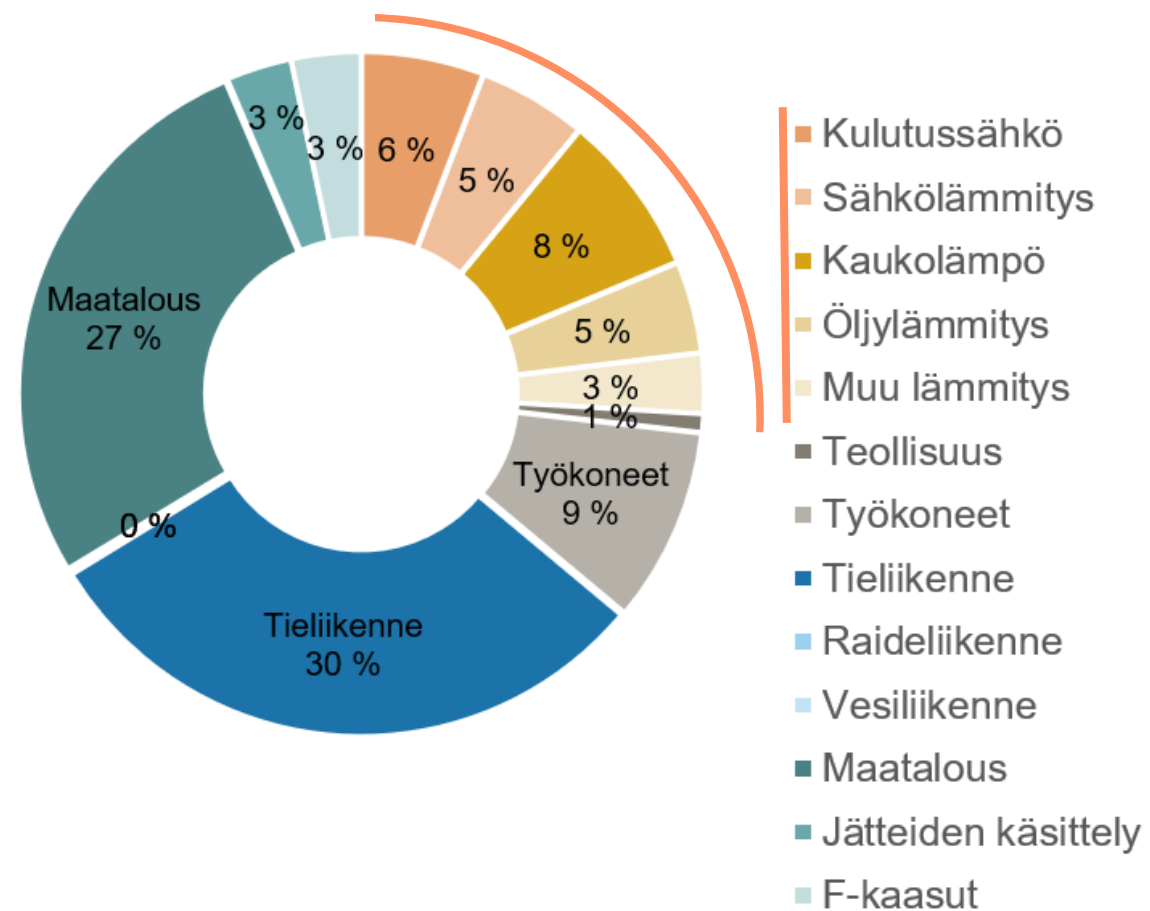
(hiilidioksidiekvivalentti kuvaa eri kasvihuonekaasupäästöjen yhteenlaskettua ilmastoa lämmittävää vaikutusta)

**Tuulivoiman päästöjä vähentävä vaikutus Suomen sähköverkossa allokoidaan niille kunnille, joissa tuulivoimaloita sijaitsee.

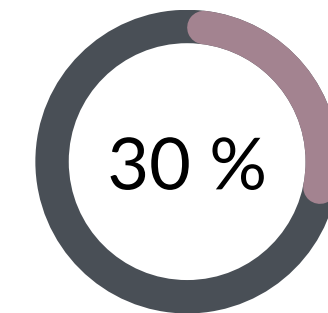
2.2. Kokonaispäästöt

Liminka 2020

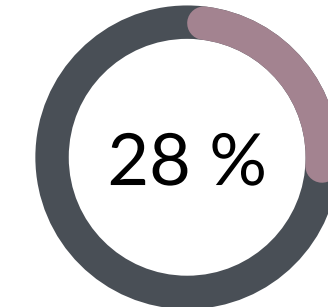

Hinku-laskennan perusteella Limingan kunnan suurimmat päästölähteet ovat tieliikenne, sähkö ja lämmitys sekä maatalous. Yhteensä näiden osuus kaikista päästöistä on noin 85 %.

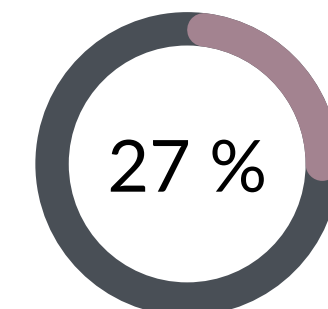
Limingan tavoin myös valtakunnallisesti ja Pohjois-Pohjanmaalla suurimmat päästölähteet koostuvat tieliikenteestä, sähköstä ja lämmityksestä sekä maataloudesta.

Tieliikenne

Sähkö ja lämpö

Maatalous

2.3. Tieliikenteen päästöt

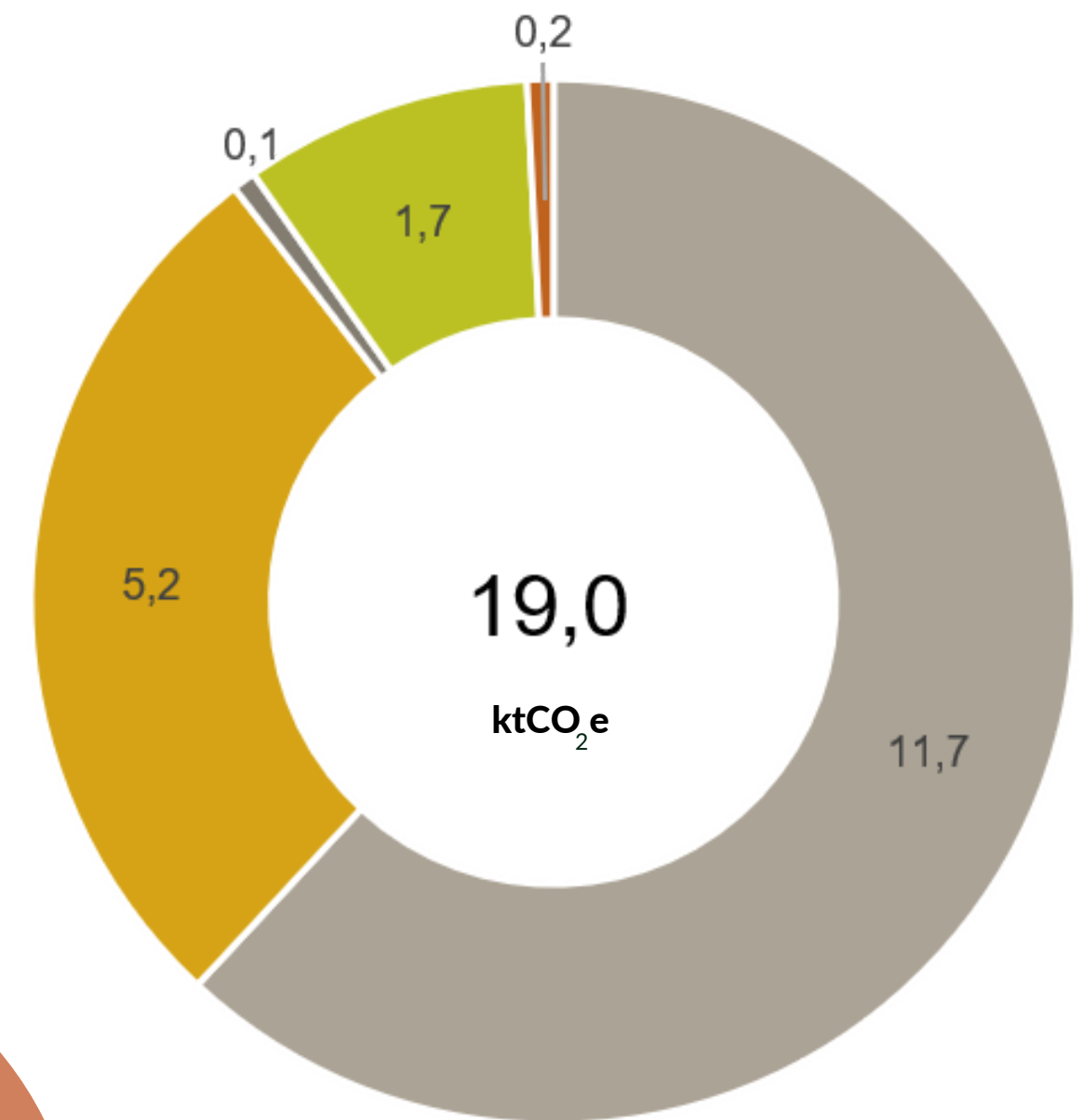
Tiesitkö, että voit vaikuttaa liikenteen päästöihin hyvin konkreettisin keinoin? Kulutapaa muuttamalla autosta joukkoliikenteeseen, kimpapakyyteihin tai kävelyyn ja pyöräilyyn vaikutat paitsi päästöihin, mutta voit myös parantaa terveyttäsi! Pyöräilemällä 10 kilometrin työmatkan autoilun sijaan säästät hiilidioksidipäästöjä keskimäärin 0,6 tCO₂e/vuosi.

Limingan liikenteen kokonaispäästöt olivat 19 000 tCO₂e. Tämän lisäksi ALas-laskennassa huomioitava läpiajoliikenne oli 11 900 tCO₂e. **Liikenteen kokonaispäästöt olivat noin 30 % Limingan kokonaispäästöistä vuonna 2020.** Voit vaikuttaa hiilidioksidipäästöihin tutkimalla mahdollisuuksiasi siirtyä ajoneuvosi polttoaineessa uusiutuvin vaihtoehtoihin (esim. biokaasu, etanoli, uusiutuva diesel, sähkö).

Lukuja selittää osittain Limingan sijainti vilkkaasti liikennöityjen VT8:n ja VT4:n varrella. Kuntamme on pendelöintikunta ja suuri osa väestöstämme liikkuu päivittäin naapurikuntiin, erityisesti Ouluun ja Raahen töihin. Yksitysautoilu on tavallista. Tieliikenteen päästöjen alentamisen kannalta avainasemassa on aktiivinen joukkoliikenteen kehittäminen sekä lähijunan voimallinen edistäminen seudulla.

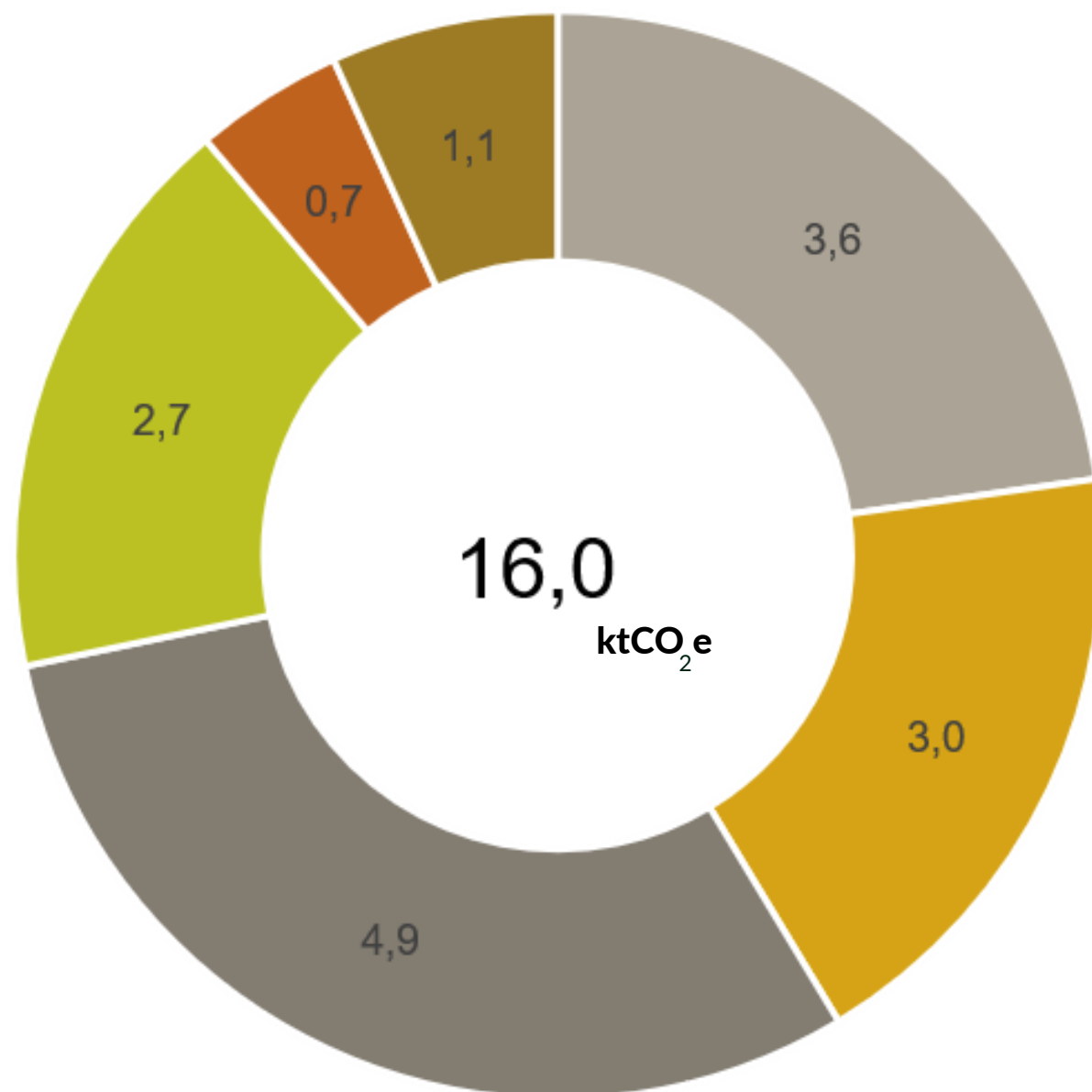
Vuoden 2023 kilometrikisassa Limingan kunnan työntekijät pyöräilivät yhteensä 17 060,7 kilometriä ja säästivät 2985 kg hiilidioksidia verrattuna autoiluun.

Liikenteen päästöt, ktCO₂e

- Tieliikenne, henkilöautot
- Tieliikenne, kuorma-autot
- Tieliikenne, linja-autot
- Tieliikenne, Pakettiautot
- Tieliikenne, moottoripyörät ja mopot

Sähkön ja lämmön päästöt, ktCO₂e

- Kulutussähkö
- Sähkölämmitys
- Kaukolämpö
- Öljylämmitys
- Puulämmitys
- Muu lämmitys

Valitsemalla sähkösovimukseesi vain uusiutuvaa energiaa, edistät uusiutuvan energian käyttöä Suomessa ja vaikutat valtakunnalliseen sähkön päästökertoimeen.

2.4. Sähkön ja lämmön päästöt

Limingassa asutaan pääasiassa omakoti- ja paritaloissa. Tiesitkö, että lämpö pakenee talosta yleensä neljää reittiä; ulkovaipan liitoksista ja rei'istä, ulkovaipan läpi johtumalla, ilmanvaihdon mukana sekä viemäristä jäteveden mukana. Tehokkain sähkölämmittäjän energiansäästökeino on laskea huonelämpötiloja ja vähentää lämpimän veden käyttöä lyhentämällä suihkuja.

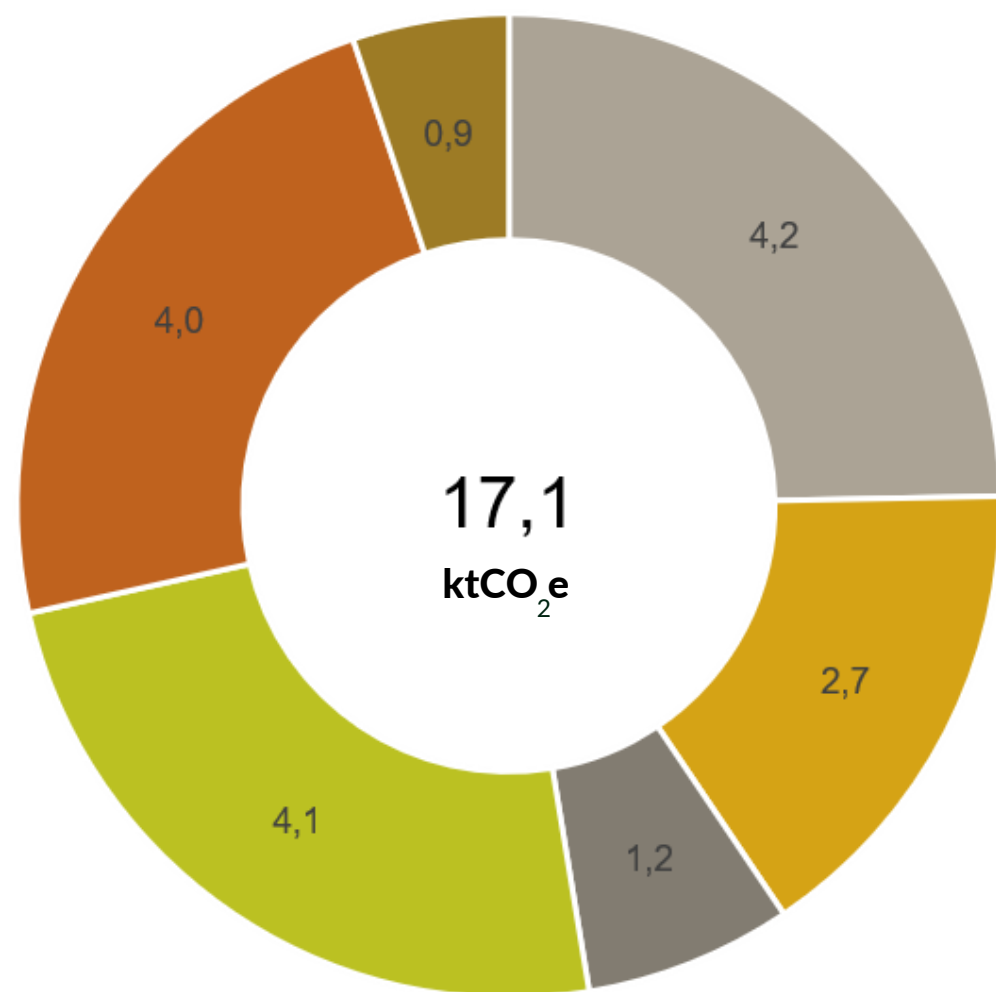
Sähkön ja lämmön kokonaispäästöt olivat noin 28 % Limingan kokonaispäästöistä vuonna 2020. Sähkön ja lämmityksen päästöt liittyvät asumisen, maatalouden, palveluiden ja teollisuuden tarpeisiin. Näissä luvuissa on otettu huomioon tuulivoimakompensaatio

- Huom. Teollisuuden kulutussähkö ei kuulu Hinku-laskentaan.
- Kulutussähkön päästöt syntyvät erityisesti asuin- ja palvelukiinteistöissä.
- Sähkölämmityksen päästöt liittyvät pääosin asumiseen
- Kauko-, öljy- sekä puupohjaista lämpöä kuluu erityisesti asuin- ja palvelukiinteistöissä
- Muu lämmitys liittyy erityisesti maatalouden lämmitykseen

Lähde: https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/remontoi_ja_huolla/ilmavuodot_ja_lisaeristys

Lähde: <https://www.astettaalemmas.fi/saastovinkit>

Maatalouden päästöt, ktCO₂e

- Eläinten ruoansulatus
- Lannankäsittely
- Muut viljelysmaiden päästöt
- Epäorgaaniset lannoitteet
- Maaperä
- Orgaaniset lannoitteet

2.5. Maatalouden päästöt

Vuonna 2020 Limingan kunnassa oli viljelyalaa noin 9500 ha. Suosi lähituottajia, jotka käyttävät hiiliviljelyä tuotannossaan!

Tiesitkö, että hiiliviljely elvyttää ja uudistaa maaperää, mikä taas johtaa maan parempaan kasvukuntoon mm. parantamalla maan rakennetta ja ehkäisemällä eroosiota? Tai, että suomalaisten villikalojen sekä riistan ilmastovaikutus on vähäinen?

Ruokahävikki on maailmanlaajuinen ongelma ja noin 30 % kaikesta tuotetusta ruuasta heitetään pois. Jos ruokahävikki olisi valtio, sen hiilijalanjälki olisi Kiinan ja USA:n jälkeen maailman kolmanneksi suurin. Vähentämällä ruokahävikkiä voit suoraan vaikuttaa omaan hiilijalanjälkeesi.

Liminka on ollut perinteisesti maatalousvaltainen kunta ja kuntamme on tunnettu laajoista ja maisemallisesti arvokkaista peltomaisemista. Maatalouden päästöt olivat 17 1000 tCO₂e. Maataloudessa syntyvät päästöt syntyvät lähinnä eläinten ruoansulatuksesta ja lannoitteista sekä maaperästä. **Maatalouden päästöt olivat noin 27 % Limingan kokonaispäästöistä vuonna 2020.** Samaan aikaan on huomattava, että maatalous on elintärkeää Suomen huoltovarmuudelle ja sen olosuhteista tulee pitää huolta.

Lähde: <https://www.proagria.fi/blogit/ilmasto-muutoksessa/maidontuottaja-oletko-hiiliviljelija-tietamattasi>

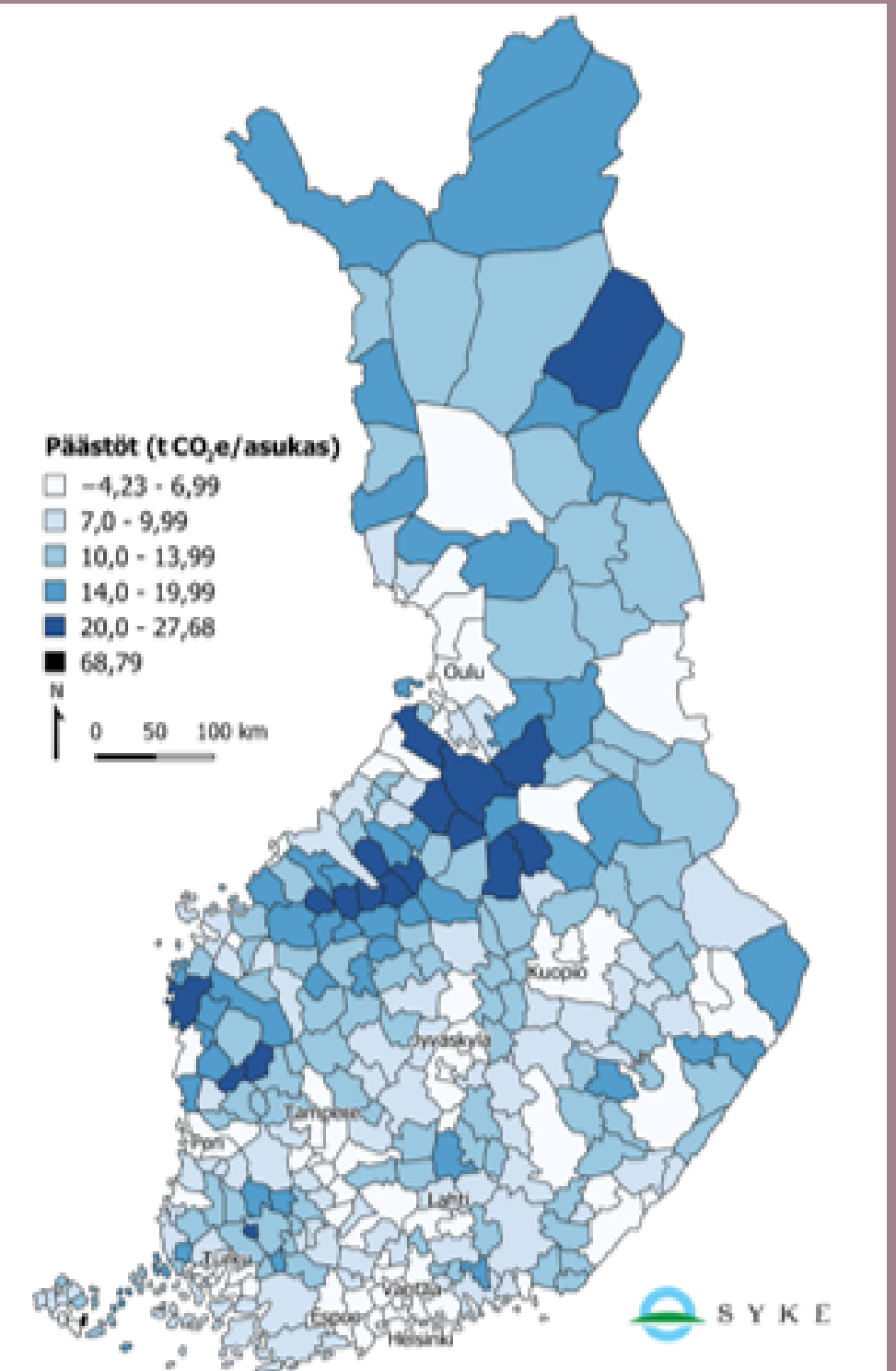
Lähde: Luonto Lautasella -oppitunnin materiaali, WWF

Lähde: <https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/>

2.6. Asukaskohtaiset päästöt

Suomalaisen hiilijalanjäljen koko vaihtelee 8,7 tCO₂e ja 10,8 tCO₂e välillä. Sitran laatiman yksilön hiilijalanjälkeä mittaavan elämäntapatestin on tehnyt 150 000 suomalaista. Testiin vastanneiden hiilijalanjälki on keskimääri 7,5 tCO₂e (31.1.2018 tilanne). Jotta suomalaiset kotitaloudet tukisivat kansallista hiilineutraaliustavoitetta, tulisi päästöt vähintään puolittaa.

Osana Limingan päästölaskentaa tutkittiin myös kunnan asukaskohtaisia päästöjä. Vuonna 2020 liminkalaisen asukkaan päästöt olivat keskimäärin 5,7 tCO₂e. Tämä on noin 20 % vähemmän kuin Pohjois-Pohjanmaan päästöt keskimäärin ja pienemmät kuin Sitran elämäntapatestin tulokset keskimäärin. Limingan kunnan päästöt ovatkin asukasta kohden matalimmassa päästöluokassa. Liminkalaisen keskimääräiset päästöt ovat vähentyneet 35 % vuosina 2005–2020. Väestönkasvun nopeudella on vaikutusta luvun kehitykseen. Jotta Limingan kunnan alueen päästöt saadaan tulevana vuosina laskuun, tarvitaan myös kotitaloudet ja kaikki kuntalaiset mukaan ilmastotalkoisiin.

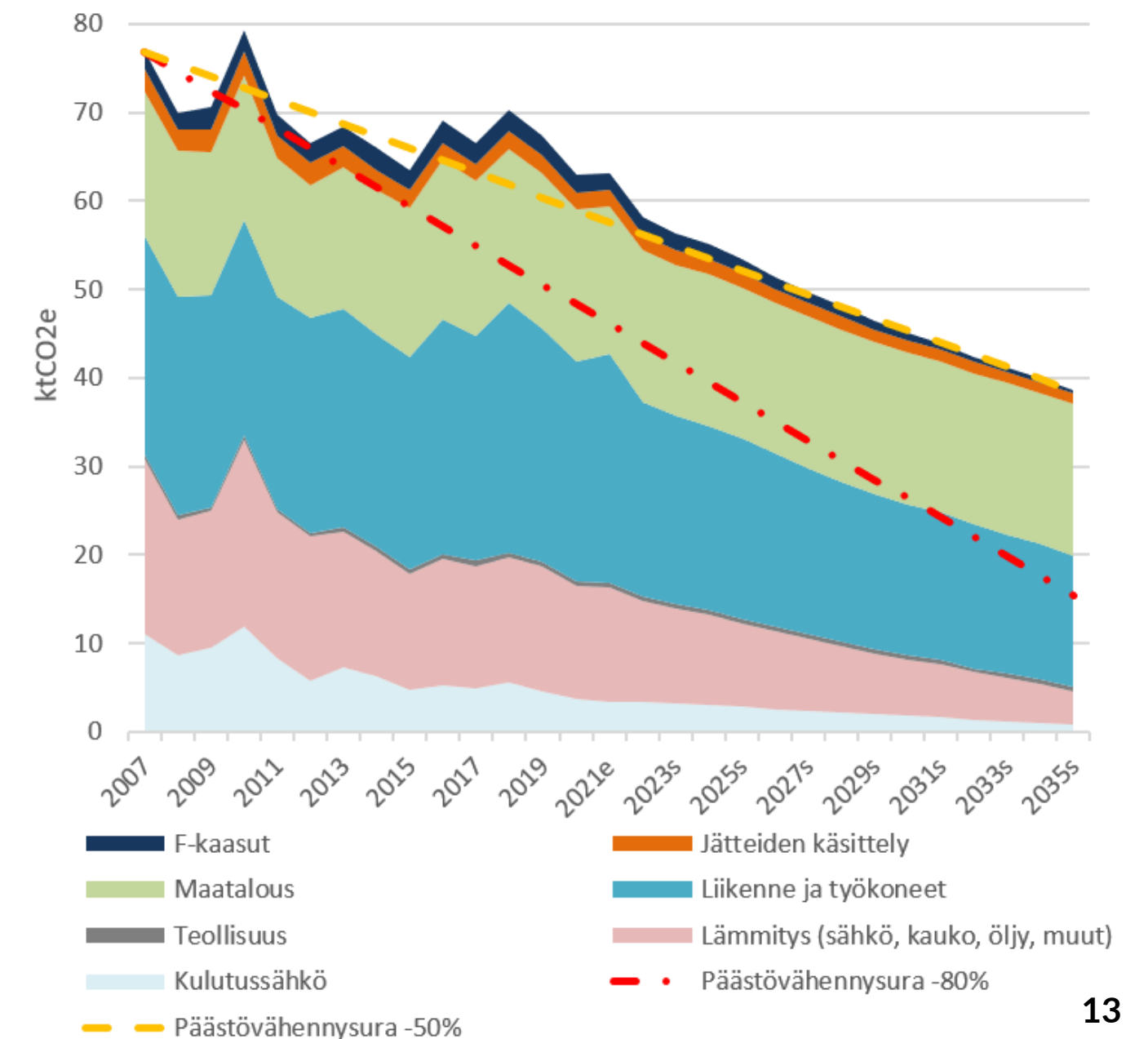

2.7. Päästölaskentaskenaario

Päästölaskentaskenaarion avulla on arvioitu Limingan kunnan alueen päästökehitystä ja päästöjen vähennyspotentiaalia sektoreittain. SYKE:n päästölaskentaskenaarion mukaisesti Limingan kunnan alueella arvioidaan saavutettavan noin 50 % päästövähennys arvioiduilla toimenpiteillä. Esimerkiksi sähkön päästöjen arvioidaan vähenevän tulevina vuosina alueella merkittävästi.

Jotta voidaan saavuttaa suurempi kuin nyt arvioitu 50 % päästövähennys, täytyy päästövähennystoimenpiteitä keskittää erityisesti maatalouteen ja liikenteeseen. Myös asuinrakennusten lämmitystapamuutoksilla voidaan saavuttaa päästövähennyksiä Limingan kunnan alueella. Limingan ilmasto- ja ympäristöohjelman kannalta merkityksellistä onkin kohdistaa toimenpiteitä juuri näille kolmelle sektorille. Lisäksi tärkeänä pidetään kunnan strategisesta näkökulmasta jätteiden käsittelyä (kiertotalous). Kiertotalouden edistämisen merkitys päästökehitykseen on liikenteeseen, maatalouteen ja lämmitykseen verrattuna maltillinen, mutta jätteiden käsittelyn ja kiertotalouden edistäminen ovat tärkeitä luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmista.

Limingan kunnan alueen arvioitu päästökehitys

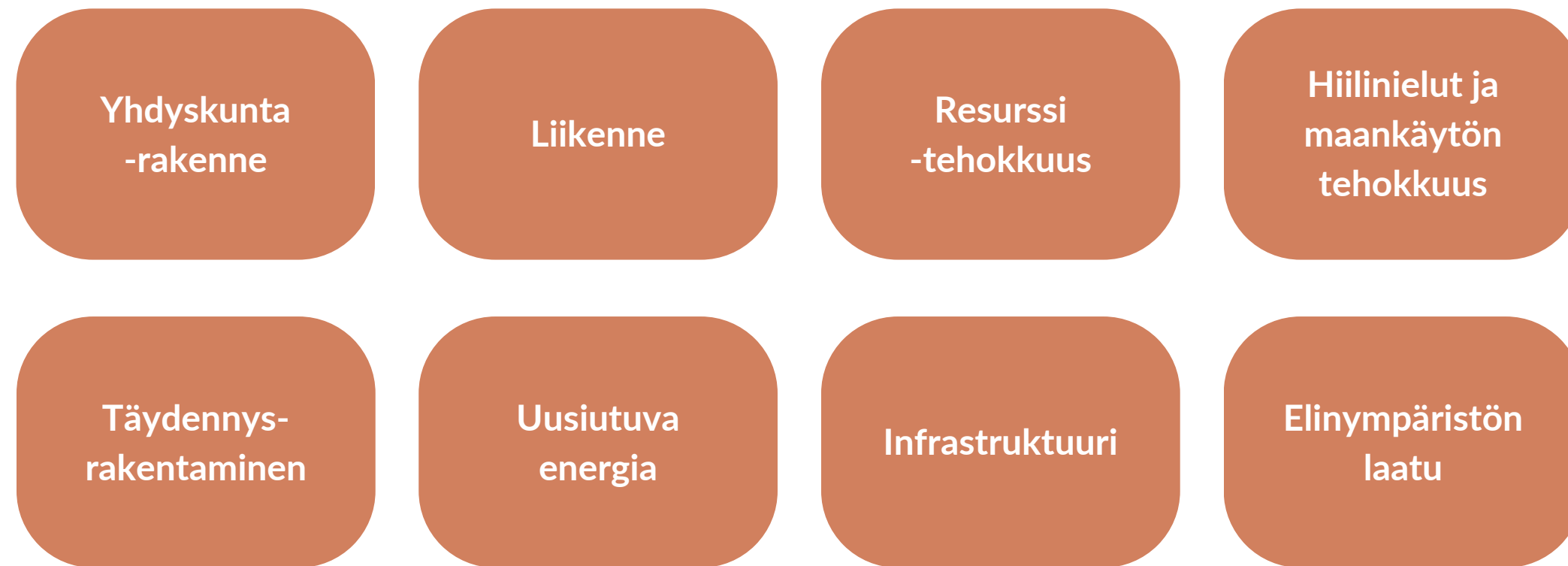

3. Ilmastoviisas Liminka

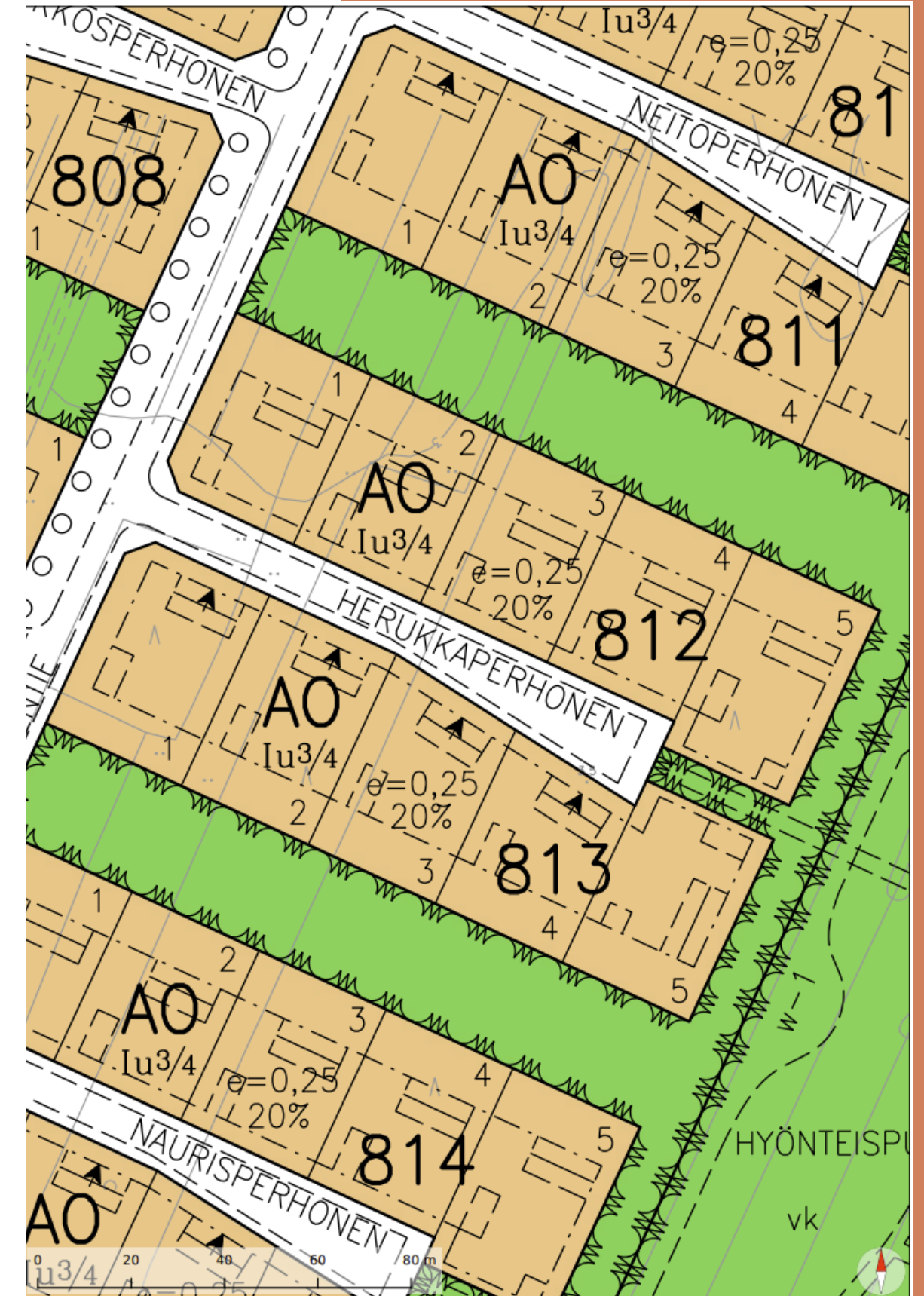

3.1. Kestävyyttä tukeva maankäyttö ja liikennejärjestelmä

Kaavoituksella sekä maankäytön ja liikennejärjestelmän kestävällä suunnitelulla on oleellinen merkitys kuntien ilmasto- ja luonnon monimuotoisuustavoitteisiin pääsemisessä. Kaavoituksella voidaan merkittäväällä tavalla vaikuttaa seuraaviin osa-alueisiin ja tätä kautta kunnan päästörakenteeseen:

Kaavoituksen osalta keskiössä on kuntastrategian linjausten mukaisesti suunnitella uudet asuinalueet ja toiminnot siten, että ne ovat mahdollisimman tiivisti yhteydessä jo olemassa oleviin alueisiin. Kaavoituksessa Liminka panostaa kestävyteen ja luonnon läheisyyteen. Asukasluvun kasvua ohjataan pääasiassa kaava-alueille ja kaavoilla ohjatun rakentamisen prosenttiosuus on noin 90.

3.1. Kestävä maankäyttö ja liikennejärjestelmä

Tiesitkö, että vuonna 2023 Limingan kunnan sisällä tapahtuvat joukkoliikenteen nousumäärät ovat nousseet 30 %, verrattuna vuoteen 2022?

Tavoite: Toteutamme hiilineutraaleja elinympäristöjä, jotka ylläpitävät luonnon monimuotoisuutta sekä tukevat ihmisten hyvinvointia ja arjen sujuvuutta.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
1.1. Kuntarakenteen tiivistäminen	<ul style="list-style-type: none">• Liikkumistarpeen vähentämisen huomiointi kaavoituksessa: Kirkonkylän ja Tupoksen asemaseutujen asemakaavojen tarkistaminen ja laajentaminen.• Yritystoiminnan keskittäminen joukkoliikenteen reittien varrelle.• Teollisten symbioosialueiden kehittäminen ja mahdollistaminen (esim. Ekokortteli).• Haja-asutusalueen rakentamisen ohjaaminen kaavoilla.	<ul style="list-style-type: none">• Uusien asuinrakennusten rakentaminen kaavoilla ohjatuille alueille (%-osuus)• Yritysten sijainti max. 1,5 km etäisyydellä joukkoliikenteen reiteistä.	<ul style="list-style-type: none">• Kunnanarkkitehti• Rakennustarkastaja• Mittareiden seuranta yhteistyössä yritysasiantuntijan kanssa
1.2. Toimivan joukkoliikenteen ja syöttöliikenteen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• Lähijunan edistäminen ja varmistaminen Oulun seudulle.• Liityntäpysäköinnin kehittäminen bussi- ja junaliikenteelle.• Syöttöliikenteen olosuhteiden kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• Joukkoliikenteen nousumäärät• Liityntäpysäköinnin määrä	<ul style="list-style-type: none">• Kunnanarkkitehti

3.1. Kestävä maankäyttö ja liikennejärjestelmä

Tiesitkö, että lämmitysjärjestelmän muutoksista tulee ilmoittaa rakennusvalvontaan? Öljylämmitteisten rakennusten osuus kunnassamme on tällä hetkellä 12,4 %.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
1.3. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen esteettömyys huomioiden	<ul style="list-style-type: none"> Fiksun liikkumisen ohjelman toteuttaminen Laadukkaan pyöräpysäköinnin rakentaminen Sisäisen tavoiteverkon luominen Liminkaan Kunnossapito on laadukasta ja tukee kävelyä ja pyöräilyä <ul style="list-style-type: none"> pyöräily- ja kävelyteiden priorisointi ensimmäiseksi Liikkumisen ohjaus ja kannustaminen kulkutapamuutokseen Turvallisen koulutien mahdollistaminen koululaisille. 	<ul style="list-style-type: none"> Uudistetun kävely- ja pyöräilyreitien pituus (km) Uusien tai paranneltujen pyöräpysäköintipaikkojen määrä (pyörien lukumäärä, kpl) Pyöräilyä edistävät pieninvestoinnit (esim. pyörän korjauspiste) Liikkumisen ohjauksen viestinnälliset toimenpiteet (kpl) 	<ul style="list-style-type: none"> Tekninen johtaja Kunnallistekniikan liikelaitosjohtaja
1.4. Ilmasto-vaikutusten arviointi pysyväksi osaksi kaavoitusprosessia	<ul style="list-style-type: none"> Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan maksuttomia työkaluja, kuten KILVA (kaavan ilmasto-vaikutusten arviointityökalu) Asetetaan jokaiselle kaavahankkeelle ilmasto- ja ympäristötavoitteet ja verrataan niitä ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin. 	<ul style="list-style-type: none"> Ilmasto- ja luontovaikutusten arviointien määrä osana kaavaproessia 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnanarkkitehti
1.5. Rakentamisen ohjaus ympäristöystävällisemmäksi	<ul style="list-style-type: none"> Rakennustapaohjeiden kehitys ja päivitys, esim. puurakentamiseen kannustaminen Rakennusjärjestyksen päivitys ja tontinluovutusehtojen päivitys Uusiutuvien energiamuotojen lupien hakemisen helpottaminen ja tarvittavien taustaselvitysten laatiminen (hankkeistus) 	<ul style="list-style-type: none"> Öljylämmitteisten rakennusten osuus (%) kaikista rakennuksista Uusiutuviin energiamuotoihin liittyvien lupien määrä sekä taustaselvitysten määrä 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnanarkkitehti rakennustapaohjeiden osalta Rakennustarkastaja

3.2. Energiaviisas ja -tehokas Liminka

Tiesitkö, että uudiskiinteistöissämme on vaatimuksena tuottaa vähintään 25 % lämmityksestä uusiutuvalla energialla?

Limingan kunnan oma rakennuskanta on pääosin hyvin uutta ja tekniikaltaan nykyaikaista. Kunnan tilojenkäytön keskeisiä periaatteita on automaattioratkaisuiden hyödyntäminen, tilojen tehokas ja monipuolinen käyttö sekä muunneltavuus. Kunta mahdollistaa kolmannen sektorin toimijoiden käyttää kunnan tiloja omiin toimintoihinsa. Lisäksi tilojen esteettömyys ja saavutettavuus ovat keskeisiä arvoja.

Huomioita energiaviisaaseen tilojenkäyttöön ja energiankulutukseen:

- Liminka on ollut mukana energiatehokkuussopimuksessa (KETS) vuodesta 2016 lähtien.
- Energialuokkatavoittemme on vähintään B. Öljylämmityksestä on luovuttu kunnan kiinteistöissä.
- Huonelämpötila on kunnan kiinteistöissä asetettu 21 asteeseen. Mahdollisuuksista laskea huonelämpötilaa edelleen on keskusteltu, mutta huomioon on energiansäästön lisäksi otettava myös käyttäjien kokemukset lämpötilasta. Yhden asteen pudotuksella on noin 5 % vaikutus lämmitysenergian kulutukseen.
- Käyttäjien rooli on tärkeä kiinteistöjen energiankulutuksessa. Käyttäjiä osallistetaan ja opastetaan aktiivisesti energiatehokkuuteen ja kiinteistöpalvelut tekevät yhteistyötä esimerkiksi koulujen ja päiväkotien kanssa.
- Lakeustalolla on Green Office sertifikaatti ja tulokset raportoidaan vuosittain WWF:lle.
- Rakentamisen yhteydessä panostetaan pyöräpysäköinnin toimivuuteen ja mahdollistetaan myös sähköautojen latauspisteitä.
- Purettavissa kohteissa huomioidaan purkujätteen kierrättäminen.
- Kunnassa on erillinen sisäilmaohjelma, jonka tavoitteena on sisäilmaongelmien ennaltaehkäisy, varhainen havaitseminen sekä tutkimusprosessin tehostaminen. Tavoitteena on turvalliset ja terveelliset tilat, joissa käyttäjät voivat hyvin.

3.2. Energiaviisas ja -tehokas Liminka

Tiesitkö, että Limingan kunta on jo luopunut öljylämmityksestä kiinteistöissään?

Tavoite: Käytämme energiaa vastuullisesti ja tehokkaasti sekä mahdollistamme toiminnallamme vähähiilisen ja energiatehokkaan palvelun, asumisen ja yrittämisen.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
2.1. Uusiutuvan energian ratkaisujen tukeminen	<ul style="list-style-type: none">• Uusiutuvan energian hankkeiden mahdollistaminen. Mahdollistetaan aurinkovoimaan, syvä- ja geolämpöön, maa- ja biokaasuun sekä vetyyn liittyvien hankkeiden käynnistyminen ketterästi.• Mahdollistetaan kaavoituksella uusiutuvalla energialle soveltuvia alueita.	<ul style="list-style-type: none">• Uusiutuvan energian hankkeiden lukumäärä• Uusiutuvalla energialle kaavoitettujen tonttien lukumäärä	<ul style="list-style-type: none">• Rakennus-tarkastaja• Kunnanarkkitehti
2.2. Uusiutuvien ja hiilineutraalien liikennepolttoaineiden käyttösuuksien lisääminen	<ul style="list-style-type: none">• Sähkölataus, maa- ja biokaasutankkausverkoston kehittäminen• Yhteiskäyttöautojen pilotointi	<ul style="list-style-type: none">• Liikenteen ja autokannan CO₂-päästöjen seuranta• Sähkölatausasemien määrä• Maa- ja biokaasu- sekä vetytankkausasemien lukumäärä	<ul style="list-style-type: none">• Elinvoimajohtaja• Tekninen johtaja

3.2. Energiaviisas ja -tehokas Liminka

Tiesitkö, että sinulla on mahdollista saada avustusta energiaremontteihin?

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
2.3. Energiatehokas tilojenkäyttö ja kunnallistekniikka	<ul style="list-style-type: none">• Kunnan tilat tehokkaasti käyttöön• Kiinteistöjen valaistusten vaihtaminen LED-valaistukseen• Uudiskiinteistöissä vaatimuksena tuottaa vähintään 25 % lämmityksestä uusiutuvalla energialla• Lämmöntalteenoton hyödyntäminen kiinteistöissä• Kuntien energiategokkuussopimuksen uusiminen (KETS)	<ul style="list-style-type: none">• Käyttöasteen mittaaminen• Kunnan kiinteistöjen energiankulutus (MWh/v)• LED-valaistujen kiinteistöjen lukumäärä• KETS -raportoinnin tulokset ja kehityssuunta	<ul style="list-style-type: none">• Kiinteistöpäällikkö
2.4. Energiatietoiset kuntalaiset	<ul style="list-style-type: none">• Kunnallisen energianeuvontapalvelun pilotointi kuntalaisille ja yrityksille• Viestintää kuntalaisille lämmitysmuotoihin ja energiategokkuuteen liittyen	<ul style="list-style-type: none">• Energianeuvontaa hyödyntäneet kuntalaiset• Energianeuvontaa hyödyntäneet yritykset	<ul style="list-style-type: none">• Tekninen johtaja

3.3. Ilmastoriskeihin varautuva Liminka

Tiesitkö, että mikäli päästöjä ei rajoitettaisi ollenkaan, voi sademäärä nousta Limingassa tammikuussa jopa 17 %?

Ilmastolain mukaisesti ilmastonmuutokseen sopeutumisella tarkoitetaan toimia, joilla varaudutaan ja mukaudutaan ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin. Ilmastonmuutoksen vaikutusten tarkastelu tehtiin ohjelmatyön yhteydessä toimialatarkasteluna. Tarkastelu sisälsi alustavan haavoittuvaisuuden arvioinnin perustuen mahdollisiin taloudellisiin näkökulmiin kullakin sektorilla.

Kunta voi toiminnallaan edesauttaa alueellaan ilmastonmuutokseen sopeutumista ja myös omalta osaltaan pyrkiä ehkäisemään ilmastonmuutosta. Limingassa ilmastonmuutokseen sopeutumista edistetään muun muassa koulutuksen, viestinnän, kaavoituksen, kunnossapidon, liikelaitosten ja kuntayhtiöiden omistajaohjauksen sekä elinkeinoelämää tukevien palveluiden kautta.

Omassa toiminnassaan kunta vaikuttaa muun muassa hallitsemiensa kiinteistöjen energiahuoltoon ja ylläpitoon, tarvike- ja palveluostoihin sekä henkilöstön matkustus- ja työskentelymuotoihin. Seuraavassa esitely tiivistetysti keskeisimmät ilmastoriskit ja mahdolliset vaikutukset Limingassa. Tarkempi sektorikohtainen tarkastelu löytyy ilmasto- ja ympäristöohjelman liitteestä 1 (kalvot 45-59).

3.3. Ilmastoriskeihin varautuva Liminka

Kuntalaiskyselyyn vastanneista yli 4/5 olisi valmis tekemään muutoksia arkeensa ilmastonmuutoksen vähentämiseksi!

Ilmastoriskejä arvioitiin seuraavin reunaehdoin:

- Ilmastonmuutoksen todennäköisesti ilmastolle aiheuttamat muutokset Pohjois-Pohjanmaalla vuoteen 2050 mennessä (vertailuvuosina 1981–2010 ilmasto).
- Ilmastonmuutoksen aiheuttamia haavoittuvaisuuksia arvioitiin yleisellä tasolla sektorikohtaisesti.
- Eri sektoreiden altistumista vaaratekijöille arvioitiin yleisellä tasolla Limingan kunnan alueella.

Analyysin mukaiset ilmastovaaratekijät Limingassa :

- Keskilämpötilan odotetaan nousevan huomattavasti. Voimakkain muutos koetaan talvikuukausina ja pienin kesäkuukausina. Voimakkain lämpeneminen (n. 4,5 astetta) koettaisiin tammikuussa skenaariossa, missä päästöjä ei rajoitettaisi.
- Vuorokauden ylimmän lämpötilan odotetaan kasvavan erityisesti kesäkauden ulkopuolella.
- Sademäärät tulevat kasvamaan kaikkien eri päästöskenaarioiden perusteella. Voimakkain muutos nähdään talvikuukausina ja pienin kesäkuukausina. Sadepäivien määrän odotetaan myös kasvavan muutoin kuin kesällä. Samoin rankkasateiden voimakkuuden odotetaan kasvavan.
- Vesistötulvien ei odoteta kasvavan, mutta hulevesitulvien odotetaan lisääntyvän.
- Kantavan roudan aika talvisin on koko maassa vähentynyt noin 7 päivää/ vuosikymmen.
- Pohjavesiolosuhteiden odotetaan muuttuvan, jolloin pohjavesien pinnat laskevat aiempaa alemmas loppukesällä ja syksyllä, mutta ovat aiempaa korkeammalla talviaikana.

3.4. Sopeutumisen toimenpiteet Limingassa

Tavoite: Huomioimme ilmastonmuutoksen tuomat vaikutukset toiminnassamme. Seuraamme ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä ja arvioimme niiden vaikutuksia.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
3.1. Hulevesijärjestelmien kartoitus	<ul style="list-style-type: none"> Hulevesijärjestelmien kartoitus, sisältäen uudet ja uusittavat kohteet Hulevesiselvitykset sisältäen tonttikohtaisen viivytystarpeen ja luonnonmukaiset imeytyskentät (Liminganjärvi, Temmesjoki). 	<ul style="list-style-type: none"> Tonttikohtaisten hulevesien viivytyjärjestelmien määrä Aluekohtaiset hulevesiselvitykset 	<ul style="list-style-type: none"> Yhdyskuntainsinööri yhteistyössä Limingan Vesihuollon kanssa
3.2. Pohjaveden riittävyyden ja laadun seuranta	<ul style="list-style-type: none"> Pohjaveden suojelusuunnitelman päivittäminen Foudilan ja Rantakylän osalta. Pohjaveden laadun ja riittävyyden takaaminen myös tulevaisuuden ilmasto-olosuhteissa. Ennakoivat toimenpiteet, joilla pohjaveden riittävyys ja laatu taataan 	<ul style="list-style-type: none"> Havaintoputkista tehtävät pohjaveden korkeuden mittaukset Laatumittarina vedenottoaivoista vesihuollon tekemät omavalvontasuunnitelman mukaiset vesinäytteet 	<ul style="list-style-type: none"> Tekninen johtaja Limingan Vesihuolto Oy:n toimitusjohtaja
3.3. Kunnan kiinteistöjen jäähdytystarpeen arviointi ja seuranta	<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistöjen energiankulutuksen jatkuva seuranta ja tarvittavien toimenpiteiden tekeminen ennakoiden 	<ul style="list-style-type: none"> Käyttäjien osallistaminen arviointiin 	<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistöpäällikkö
3.4. Teiden kunnossapidon ja huoltotarpeen ennakointi	<ul style="list-style-type: none"> Tarvittava resursointi kunnossapitoon ja liukkauden torjuntaan Kunnossapitoluokituksen päivitykset tarvittaessa 	<ul style="list-style-type: none"> Katuverkon kuntoluokituksen pitäminen ajantasalla Inventointeihin osallistuneet kuntalaiset, jalkautuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Yhdyskuntainsinööri Kunnossapitoinsinööri

4. Monimuotoinen Liminka

4.1. Luonnon monimuotoisuuden nykytila

Ohjelmatyön yhteydessä kartoitettiin Limingan alueella esiintyviä arvokkaita luontotyyppejä sekä muita luontoarvoiltaan merkittäväksi luokiteltavia kohteita avointen ympäristötietojärjestelmien, Limingan alueella eri yhteyksissä laadittujen aiempien luontoselvitysten, metsävaratiedon sekä sidosryhmäkyselyjen tulosten perusteella. Tarkempi selvitys luonnon monimuotoisuuden nykytilasta löytyy ilmasto- ja ympäristöohjelman taustaliitteestä 1 (kalvot 20-28).

Luonnon monimuotoisuuden nykytilasta voidaan nostaa esille seuraavat keskeiset näkökulmat (Afry):

- Limingan lakeus on valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.
- Arvokkaimmat luontotyytit keskittyvät rannikolle (Liminganlahden Natura 2000 -alue) sekä luonnontilaisemmille laajoille suoalueille kunnan itäosissa (Veneneva sekä Loukkuneva-Isoneva ympäristöineen)
- Limingan kunnan alueelta on saatavissa tarkempaa, arvokkaiden biotooppien sijoittumista koskevaa tietoa lähinnä valtion suojelualueilta. Arvokkaita biotooppeja ovat Limingassa mm. Liminganlahden jokisuisto, matalat lahdet, rantaniityt, vedenalaiset hiekkasärkät ja lehdot sekä aapasuot, keidassuot ja puustoiset suot.
- Valtaosa Limingan metsistä on metsätalouksikäytössä ja suoalat on ojitettuja. Näiden alueiden luonnontilaisuus on muuttunut pitkään jatkuneen ihmistoiminnan vaikutuksesta.
- Kaavoituksen piirissä olevilla Limingan kuntakeskuksen alueilla sekä maatalousvaltaisilla alueilla luonnontilaisuutta on vain pienialaisesti, ja valtaosa viheralueista on hoidettuja.
- Maatalousvaltaisilla alueilla esiintyy paikoin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita perinnebiotooppeja, jotka ovat muodostuneet esimerkiksi laidunnuksen seurauksena.

Kuntalaiskyselyyn vastanneista lähes jokainen piti liminkalaista luontoa ja sen monimuotoisuutta tärkeänä ja suojelun arvoisena.

4.2. Suomen kierrättävin kunta

Jätteen tuottajasta
uusiomateriaalien
valmistajaksi!

Lakeuden EKO-lautakunta toimii jätehuoltoviranomaisena Limingan kunnan alueella. Lakeuden EKO toimii yhdessä operatiivisten palveluiden tuottajan kanssa edistämässä alueen jätehuoltoa ja kestäväää kehitystä sekä antaa neuvontaa ja opastusta.

Lakeuden EKOn tehtävä on:

- hoitaa jätehuoltoviranomaisen tehtävät
- tiedottaa jätelain ja määräysten muutoksista
- tuoda esille tutkimus- ja kehitystuloksia ja muita jätealan uutisia
- antaa vinkkejä jätteen määrän vähentämiseksi ja kierrättämiseksi
- osallistua seminaareihin ja koulutuksiin
- järjestää kyselyitä ja selvityksiä jätehuollon aiheista
- tehdä yhteistyötä alueen jätehuoltoyritysten kanssa ja muiden jätealan toimijoiden kanssa

Osta harkiten ja kierrätä!

- Voit vaikuttaa taloutesi syntyvään jätemäärään. Eniten jätemäärään voi vaikuttaa sitä hankkiessa.
- Voiko tavaraa lainata tai ostaa käytettynä?
- Onko tavara korjattavissa tai voidaanko sitä uusiokäyttää?
- Tarkista elintarvikkeista päivämäärämerkinnät jo kaupassa ja, jos raaka-aineita jää yli, tutustu hävikkiruokaresepteihin netissä.

Erilliskerää biojäte tai kompostoi! Muista ilmoittaa kompostoinnista jätehuoltoviranomaiselle, näin saamme myös kompostoinnin mukaan valtakunnalliseen kierrätysasteeseen.

4.2. Suomen kierrättävin kunta

Tiesitkö, että vuonna 2022 Lakeuden ahkerimmat muovin kierrättäjät löytyivät Limingasta? Muovia kierrätettiin 3,9 kiloa per asukas.

Tavoite: Toimivan jätehuollon kautta turvallinen, terveellinen ja viihtyisä asuinympäristö

kuntalaisille, missä materiaalit palautuvat kiertoon ja loppusijoituksen sekä jätteenpolton osuus on Suomen pienin.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
4.1. Kierrätyksen edistäminen ja laatulajitteluun opastaminen	<ul style="list-style-type: none">Kierrätyksen aktiivinen opastaminen kuntalaisille ja yrityksilleKarttalinkki kierrätyspisteiden sijaintiin kartallaMahdollistetaan kaavoituksella pakkausjätteiden aluekeräyspisteiden perustaminen uusille ja jo olemassa oleville kaava-alueille	<ul style="list-style-type: none">Kierrätysmäärät eri jakeilla ja kehitysPolttokelpoisen jätteen määrä ja kehityssuuntaKierrätyspisteiden karttalinkin klikkausmäärätKimppakeräyspisteiden määrät ja kehityssuunta	<ul style="list-style-type: none">Lakeuden EKOKunnanarkkitehti
4.2. Kunnan oman toiminnan kehittämisen lajittelussa	<ul style="list-style-type: none">Kunnan toimipisteiden kierrättäminenOpastus omissa toimipisteissäPurkamisen kierrätysasteen nostaminen ja uusien käyttökohteiden innovointi	<ul style="list-style-type: none">Kuntien toimipisteiden kierrätysmäärien kehittyminenPurkamisen kierrätysaste	<ul style="list-style-type: none">Tekninen johtajaRuoka- puhtaus- ja kiinteistöpalveluiden liikelaitosjohtaja

4.2. Suomen kierrättävin kunta

Tiesitkö, että
kartonkikuitua voi
käyttää jopa 25 kertaa ja
lasia kierrättää jopa
rajattomasti?

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
4.3. Kiertotalousklusterin kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• Kiertotalouden parissa toimivien toimijoiden houkuttelu Liminkaan• Liminkalaisten yritysten TKI-yhteistyön vahvistaminen• Ekokorttelin kehittäminen kiertotalouskeskittymäksi	<ul style="list-style-type: none">• Kiertotalouden parissa toimivien yritysten lukumäärä, lkm• KASVA-hankkeen tulokset	<ul style="list-style-type: none">• Elinvoimajohtaja
4.4. Ekokortteli tutuksi kuntalaisille	<ul style="list-style-type: none">• Ekokorttelin toiminta tutuksi kuntalaisille• Ekokorttelin toiminta tutuksia lapsille ja nuorille	<ul style="list-style-type: none">• Koululais- ja päiväkotiryhmien määrät• Alueella järjestettyjen erilaisten tapahtumien määrä	<ul style="list-style-type: none">• Sivistosjohtaja• Viestintäpäällikkö• Lakeuden EKO

4.3. Monimuotoinen ja hyvinvoiva lähiluonto

Tiesitkö, että Limingan kunnan metsien tämänhetkinen puumäärä, eli hiilivarasto, on 71 100 kuutiota?

Tavoite: Monimuotoinen ja hyvinvoiva lähiluonto, jota tukee kestävä ja viisas maankäyttö ja suunnittelu. Tuemme kotimaisten lajien elinoloja ja osallistumme aktiivisesti vieraslajien torjuntaan.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
5.1. Monimuotoisuutta tukeva maankäyttö, suunnittelu ja metsienhoito	<ul style="list-style-type: none">LUMO-alueiden huomioiminen yleiskaavoituksen yhteydessä.Avohakkuiden vähentäminen kunnan metsissä.Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen, sisällyttäen virkistys- ja luontoarvot.Ennallistamistoimenpiteiden toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan ojitetuissa soissa, huonosti tuottavissa kunnan metsissä (esim. Temmesjoki, Liminganjärvi).	<ul style="list-style-type: none">Limingan kunnan metsien hiilivaraston koko ja kehityssuunta.	<ul style="list-style-type: none">KunnanarkkitehtiTekninen johtaja
5.2. Hyvinvoiva ja monipuolinen lajisto	<ul style="list-style-type: none">Viheralueiden RAMS-luokituksen mukainen kunnossapito.Nurmialueiden muuttaminen niityksi ja puistometsiksi. Lajistossa suositetaan kotimaisia lajeja.Lisätään ja säästetään lahoppuuta mahdollisuuksien mukaan viheralueilla ja puistoissa.Ylläpidetään perinnemaisemia laidunnuksen ja vuotuisten niittojen avulla.Tarjotaan asuntoja myös pienemmille. Rakennetaan hyönteishotelleja, perhosbaareja, linnunpönttöjä sekä lepakon ja oravien pesiä yhteistyössä kolmannen sektorin ja kuntalaisten kanssa.	<ul style="list-style-type: none">Niittytavoite 7 ha/vHyönteishotelli 1 kpl/7 haKunnossapidon raportti 1/vuosi	<ul style="list-style-type: none">Tekninen johtajaKunnallistekniikan liikelaitosjohtaja

4.3. Monimuotoinen ja hyvinvoiva lähiluonto

Tiesitkö, että Limingasta löytyy yli 150 kilometriä merkittyä maastopyöräily-reittiä?

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
5.4. Aktiivinen vieraslajitorjunta	<ul style="list-style-type: none">Vieraslajistrategian laatiminen kunnalle huomioiden sekä kasvi- että eläinlajit, jotka on luokiteltu vieraslajeiksi.	<ul style="list-style-type: none">Erillisen vieraslajistrategian valmistuminen.Soolotalkoot kuntalaisille x* vuodessaTorjuntatoimenpiteitä tehtävät alueet, 1000 m² vuodessaMuut vieraslajitorjunnan toimenpiteetKunnan alueella kaadettujen vieraslajien (eläin) lukumäärä	<ul style="list-style-type: none">Kunnallistekniikan liikelaitejohtaja
5.5. Laadukkaat retkeilyrakenteet ja lähiluonto	<ul style="list-style-type: none">Lähivirkistysalueiden kehittäminen (Rantakylä, Tupos).Opasteiden selkeyteen, riittävyteen ja toimivuuteen panostaminen.Polkujen ja reittien kunnostaminen ja uusien reittien kehittäminen.Reittien esteettömyyden kehittäminen.Virkistysalueiden palvelutason parantaminen.Roskattomaan retkeilyyn kannustaminen ja opastaminen.	<ul style="list-style-type: none">Uudet reitit km/vuosiUudistetut tai korjatut retkeilyrakenteet km/vuosiJättemäärän väheneminen m³/kohde	<ul style="list-style-type: none">LiikuntapalvelupäällikköKunnallistekniikan liikelaitejohtaja

5. Ympäristövastuullinen Liminka

5.1. Ilmasto-ympäristökasvatus

Ilmasto- ja ympäristökasvatus ovat teemoiltaan laajoja ja kuntatasoinen strategia voi käsitellä aihetta vain pintapuolin. Tästä syystä koulut ja varhaiskasvatus tarkentavat tavoitteitaan ja muita ilmastotoimiaan tarvittaessa omilla suunnitelmillaan. Kuntatasoisessa tavoitteen asetannassa huomioidaan ilmasto- ja ympäristökasvatuksen pääsuuntaviivat.

Sivistyspalveluiden ilmasto- ja ympäristökasvatuksen päämääränä on ekososiaalisesti sivistynyt ihminen. Ekososiaalisella sivistyksellä tarkoitetaan kuvausta kestävästä kulttuurista, johon pyritään inhimillisen kasvun kautta. Ekososiaalisesti sivistynyt ihminen ymmärtää omien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa riippuvan toisten ihmisten ja luonnon hyvinvoinnista. Hänen maailmasuhteensa on kokonaisvaltaisesti vastuullinen. Vastuullinen maailmasuhde rakentuu myötätunnosta, kohtuullisuudesta, kyvyistä tasavertaiseen vuorovaikutukseen sekä seuraamustietoisesta käyttäytymisestä.

Ilmasto- ja ympäristökasvatuksella tuetaan jatkuvaa oppimista, jotta yksittäisten ihmisten ja laajemmin koko yhteiskunnan arvot, tiedot ja taidot sekä toimintatavat kehittyvät kestävä kehityksen mukaisiksi. Opetussuunnitelmien, tutkintojen ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet antavat pohjan ilmasto- ja ympäristökysymysten käsittelyyn opetuksessa ja koulutuksessa. Tärkeimpiä ilmastokasvatuksen tavoitteita ovat kestävä tulevaisuuden rakentaminen, osallistumisen vahvistaminen sekä vaikuttamisen taitojen harjoittelu ikätasoisesti niin yhteiskunnallisella kuin arjen ja omien valintojenkin tasolla***.

Ilmasto- ja ympäristökasvatus perustuu arjen toimintaan, ohjaukseen, aikuisten näyttämään malliin vastuullisesta käyttäytymisestä sekä yhteiseen keskusteluun myönteisessä ja turvallisessa ilmapiirissä. Ilmasto- ja ympäristökasvatus vahvistaa lapsen ja nuoren luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjaa kohti kestävä elämäntapaa.

* Arto O. Salonen, *Ekososiaalinen sivistys – mitä se on?*

** Helsingin yliopisto: *Kestävyyskasvatuksen materiaalipankki yleissivistävään opetukseen.*

*** Opetushallitus: *Ilmasto- ja ympäristökasvatuksen ja kiertotalouden oppimisen tueksi*

Tiesitkö, että Limingan kouluissa toimitaan **Vihreä Lippu - ympäristöohjelman mukaisesti?**

5.1. Ilmasto- ympäristökasvatus

Limingan koulujen Vihreä lippu -ympäristöohjelma on yksi ilmasto- ja ympäristökasvatuksen konkreettisista arjen toimintamalleista. Ohjelman periaatteita ovat ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen integrointi opetukseen ja toimintakulttuuriin, lasten ja nuorten osallisuus, yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa sekä toiminnan suunnitelmallisuus ja jatkuvuus. Vihreä lippu perustuu jatkuvan kehittämisen periaatteeseen. Osallistuja valitsee vuosittain yhden kuudesta teemasta, joita ovat vesi, energia, jätteiden vähentäminen, lähiympäristö, kestävä kulutus ja yhteinen maapallo. Koska jokainen osallistuva yhteisö määrittelee itse tavoitteensa ja toimintamuotonsa, ohjelma sopii yhtä hyvin ympäristökasvatuksen konkareille kuin vasta-alkajillekin. Tavoitteena onkin Vihreä lippu -toiminnan laajentaminen Limingan varhaiskasvatusyksikköihin.

Ympäristökasvatusta tuetaan Limingassa luontokoulutoiminnalla. Limingan luontokoulu tarjoaa luontokoulupalveluja kunnan perusopetuksen, erityisesti alakoulun oppilaille. Luontokoulupalvelut sisältävät eri teemoihin liittyviä kokemuksellisia ja toiminnallisia 2-4 tunnin mittaisia luontokoulukokonaisuuksia, yksittäisiä luontokoulupäiviä tai pidempiä leirikouluohjelmia. Luontokoulutoiminnan taustalla ja päämääränä on opetussuunnitelman sisältämä tavoite lasten ja nuorten luontosuhteen ja ympäristöherkkyyden synnyttämisestä ja vahvistamisesta sekä kestävän elämäntavan edistämisestä. Luontokoulu sijaitsee Liminganlahden luontokeskuksen yhteydessä, jossa Liminganlahden ainutlaatuinen luonto ja linnusto tarjoavat luontokoululaisille oivat mahdollisuudet luontoelämyksiin eri vuodenaikoina.

Nuorisotyön, vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen tavoitteena on tukea kaiken ikäisten ekososiaalista sivistystä ja antaa mahdollisuuksia ilmastotunteiden käsittelyyn. Nuorisopalveluiden ilmastotyössä keskiössä on herkkyys kuulla nuorten tarpeita, ajatuksia ja huolia sekä kannustaa ilmasto- ja ympäristöasioihin paneutumiseen. Nuorisotyössä voidaan edistää nuorten aktiivista ilmastokansalaisuutta ja auttaa löytämään vaikuttamisväyliä. Nuorisotyössä avataan tiedon avulla ilmastonmuutoksen kaltaisia monimutkaisia ilmiöitä ja samalla autetaan nuoria käsittelemään vaikeita tunteita, joita ilmastonmuutos herättää.

**** Nuorten Akatemia 2020: Ilmastoajatuksia - opas nuorisotyön ilmastokasvatukseen.

Tiesitkö, että jokainen Limingan 1.-6.-luokkalainen käy luontokoulussa vähintään kerran lukuvuodessa?

5.1. Ilmasto- ja ympäristökasvatuksen tavoitteet

Tiesitkö, että Metsämörri-toiminta innostaa lapset lähiluontoon leikkimään, liikkumaan, ihmettelemään ja tutkimaan?

Tavoite: Varhaiskasvatuksemme, perusopetuksemme sekä toinen asteemme rakentavat toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
<p>Lasten luontosuhteen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Lasten luontosuhteen tukeminen; luonnossa liikkuminen ja retkeily, luonnon kunnioittaminen, erilaisten lajien tuntemus Kestävän arjen taitojen harjoittelu ikätasoisesti päivittäisissä askareissa. Esimerkiksi kierrättämiseen, energian säästämiseen ja hävikin minimointiin kannustaminen ja opettaminen. Pienimuotoisten kokeiluiden tekeminen yhdessä lasten kanssa (esim. teemapäivät ja -viikot, maatila- ja muut vierailut). Varhaiskasvatusyksiköt Vihreä Lippu -toimintaan mukaan. 	<ul style="list-style-type: none"> Metsämörri-koulutuksen saaneiden työntekijöiden määrä, lkm Vihreä Lippu -toiminnassa mukana olevat varhaiskasvatusyksiköt Erilaiset ilmasto- ja ympäristökasvatusta tukevat kokeilut, lkm 	<ul style="list-style-type: none"> Varhaiskasvatusjohtaja, yhdessä päiväkotien johtajien kanssa
<p>Oppilaat ymmärtävät kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja suhtautuvat myönteisesti ilmastotoimenpiteisiin. Arjen valinnoilla ja toimilla osoitetaan vastuullista suhtautumista ympäristöön.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vihreä lippu -toiminnan toteuttaminen kaikissa perusopetuksen kouluissa ja lukiossa. Luontokoulutoiminnassa painottuvat ilmasto- ja ympäristökasvatusta tukevat toiminnalliset opetusmenetelmät ja kokemuksellisuus. Laaditaan ilmasto- ja ympäristöteemaa nivovia monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja eheyttäviä teemoja. Kansainvälisissä hankkeissa valitaan ilmastoon ja ympäristöön liittyviä teemoja. Vahvistetaan opettajien osaamista ja motivoitumista ilmasto- ja ympäristöteemoihin täydennyskoulutuksella ja vertaisoppimisella. 	<ul style="list-style-type: none"> Vihreä lippu -mittarit Luotokoulun uudet ilmasto- ja ympäristökasvatuksen opetuspaketit, kaksi uutta pakettia/vuosi Suhtautuminen ilmastotoimiin. Ilmastobarometrissä valtaosa oppilaista ja opiskelijoista suhtautuu myönteisesti ilmastotoimiin. 	<ul style="list-style-type: none"> Sivistysjohtaja yhdessä rehtoreiden kanssa

5.1. Ilmasto- ja ympäristökasvatuksen tavoitteet

Tiesitkö, että Liminganlahden luontokeskus tarjoaa ilmaista tekemistä koko perheelle?

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
<p>Taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö tukevat kaiken ikäisten ekososiaalista sivistystä ja tarjoavat keinoja itseilmaisulle myös ilmastoasioissa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Huomioidaan kestävä kehitys kansalaisopiston kurssivalikoimassa sekä kurssitoimintojen järjestämisessä. • Tuetaan eri taiteen keinoin kuntalaisten itseilmaisua ja annetaan väyliä esimerkiksi ilmastoahdistuksen käsittelyyn. • Suunnitellaan kurssitarjontaa siten, että liikkumisen tarve eri kuntien välillä voidaan minimoida. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävää kehitystä tukevat kurssit ja osallistujat, lkm • Musiikkiopiston työntekijöille korvatut kilometrimäärät. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisopiston rehtori • Musiikkiopiston rehtori
<p>Nuorisopalvelut tukevat nuorten ilmastotoimijuutta ja tarjoavat tukea ja työkaluja ilmastotunteiden käsittelyyn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nuorten osallisuuden ja ilmastotoimijuuden vahvistaminen, esimerkiksi Nuorisovaltuuston toiminnan kautta. Vaikuttamistaitojen harjoittelu. • Perustaitojen harjoittelu, kuten lajittelun ja energiatehokkaan tilojen käytön, esimerkiksi nuorisotiloissa. Nuorisotyöntekijöiden esimerkki ja asenteet ovat oleellisia nuorille. • Nuorisopalveluiden työntekijöiden kouluttaminen ilmasto- ja ympäristökysymyksiin ja erityisesti ilmastokeskustelun käymiseen. • Nuoria osallistetaan ilmasto- ja ympäristötoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen (esim. teemaillat, nuorisotilojen kehittäminen). • Keskustelutuen ja työkalujen antaminen nuorelle ilmastotunteisiin ja tunteiden käsittelyyn liittyen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilmasto- ja ympäristöteemaiset illat tai tempaukset, lkm • Nuorisotyöntekijöiden ilmastoaiheiset koulutukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuorisopalvelupäällikkö

5.2. Kestävät hankinnat

Tiesitkö, että kaikista julkisista hankinnoista noin 75 prosenttia tehdään kuntasektorilla?

Ympäristöministeriön* mukaan Suomessa käytetään julkisiin hankintoihin vuosittain lähes 50 miljardia euroa. Julkisten hankintojen hiilijalanjälki kattaa noin viidenneksen Suomen kulutusperäisesti lasketusta hiilijalanjäljestä. Hankintojen hiilijalanjäljestä lähes puolet aiheutuu energiankäytöstä, rakentamisesta ja rakennetun ympäristön ylläpidosta. Luonnonvaroja puolestaan kuluu eniten maa- ja vesirakentamisessa. Ilmasto- ja kiertotalousnäkökulmasta tärkeitä ovat myös liikenteen hankinnat, elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat sekä erilaiset koneet ja laitteet. Kiertotalous näkyy puolestaan esimerkiksi tekstiili- ja huonekaluhankinnoissa. Hankinnat ovat kuntien yksi konkreettisimmista keinoista toteuttaa ilmasto- ja ympäristöohjelmaa. Toteuttamalla kestäviä hankintoja kunta voi edesauttaa asettamiensa tavoitteiden saavuttamista.

Limingassa hankinnoissa huomioidaan kestävän kehityksen kolme teemaa: ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Nämä näkökulmat huomioimalla voimme hankkia tavaroita ja palveluita, jotka kuormittavat vähemmän ympäristöä, edistävät sosiaalista hyvinvointia ja säästävät myös rahaa elinkaarensa aikana.

Ympäristön ja talouden kannalta merkittävimmät hyödyt hankinnoissa

syntyvät muun muassa:

- energiatehokkuudesta,
- tuotteiden pidemmästä elinkaareista ja matalammista elinkaarikustannuksista,
- käytön intensiteetin parantamisesta sekä
- vähäisemmästä materiaalin kulutuksesta

Yleisiä periaatteita Limingan kunnan kestäviin hankintoihin:

- Hankimme vain tarpeeseen ja minimoimme turhan ostamisen. Kalusteiden, laitteiden ja välineiden osalta selvitämme kunnassa ensin omasta käytöstä löytyvää vaihtoehtoa.
- Huomioimme hankintojen valmistelussa hankinnan elinkaarikustannukset ja hiilikädenjäljen.
- Mahdollistamme kunnan omaisuuden lainaamisen, esimerkiksi tapahtumien järjestämissä.
- Suosimme mahdollisuuksien mukaan puun ja muita ilmastoystävällisiä materiaaleja kunnan rakentamisessa. Huomioimme myös purettavien kohteiden materiaalien kierrättämisen parhaalla mahdollisella tavalla.

* Ympäristöhallinnon verkkopalvelu, 2022: Kestävät julkiset hankinnat ja investoinnit

5.2. Kestävät hankinnat

Tiesitkö, että Liminka on tarjonnut työsuhdepolkupyörää työntekijöilleen työsuhde-etuna kevästä 2023 lähtien?

Tavoite: Kunnan hankinnat tukevat ilmasto- ja ympäristöohjelman toteuttamista. Kestävyys huomioidaan kaikissa hankinnoissa.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
Kestävien hankintojen edistäminen, erityisesti rakentamisen, kunnallistekniikan ja suurten volyymien hankinnoissa	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävien materiaalien, toimintamallien ja uusiutuvan energian sekä energiatehokkuuden suosiminen. • Tekoälyn ja älykkäiden ratkaisujen hyödyntäminen. • Kierrättämisen ja uusiomateriaalien suosiminen. • Kotimaisten raaka-aineiden käyttäminen mahdollisuuksien mukaan (esim. Joutsenmerkki, Avainlippu). • Kunta mahdollistaa työntekijöillensä polkupyöräedun. Selvitetään työsuhdematkalipun käyttöönoton mahdollisuuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävien periaatteiden mukaisesti tehdyt hankinnat (alkaen merkittävät pienhankinnat). • Polkupyöräedun käyttöönotaneiden työntekijöiden määrä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hallintojohtaja
Hävikin vähentäminen ja toimintamallien kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Hävikin minimointiin panostetaan ja siihen kehitetään toimintamalleja. • Kehitetään toimintamalleja yhteistyössä koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa hävikin minimoinnin ja lajittelun edistämiseksi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulujen biojätteen määrä • Hävikkiruoka-annosten myyntimäärät. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruoka- puhtaus- ja kiinteistöpalveluiden liikelaitosjohtaja
Hankintaosaamisen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Hankintaohjeistuksen päivittäminen kestävyden näkökulmasta. • Ympäristökriteerit huomioidaan soveltuvin osin kaikissa kunnan hankinnoissa. • Kestävien hankintojen koulutusta hankintoja tekeville. 	<ul style="list-style-type: none"> • Päivitetty hankintaohjeistus huomioi kestävyden (kyllä/ei) • Kestävien hankintojen koulutuksiin osallistuneiden lkm. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hallintojohtaja

Sustainable Travel Finland

Limingassa matkailua kehitetään Visit Liminka -brändin alla. Limingassa matkailua kehitetään kestävästi ja kunta on sitoutunut edistämään kestävä matkailu Visit Finlandin Sustainable Travel Finland -ohjelman avulla. Tavoitteena on saada alueellemme Sustainable Travel Finland (STF) -laatumerkki. Suosittelemme kaikkia matkailutoimijoita lähtemään kestävä matkailun STF-kehittämispolulle, sillä kestävä matkailun kehittämisessä onnistutaan vain tekemällä vastuullisia valintoja yhdessä.

Osana kestävä matkailun kehittämistä Visit Liminka on sitoutunut noudattamaan Visit Finlandin kestävä matkailun periaatteita. Kestävä matkailun periaatteet sisältävät sitoumukset, että teemme reilua yhteistyötä, huolehdimme luonnosta, kunnioitamme kulttuuriperintöä, edistämme hyvinvointia, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa, suosimme paikallista, panostamme turvallisuuteen ja laatuun, huomioimme ilmastovaikutukset, viestimme avoimesti sekä kehitämme jatkuvasti toimintaamme.

5.3. Kestävä matkailu

Tiesitkö, että Suomen tärkein lintukosteikko, Liminganlahti, on Natura 2000 -alue?

Suomen maantieteellinen sijainti pakottaa kansainväliset matkailijat saapumaan kohtemaahan usein lentäen. Siksi panostaminen kestäviin kulkumuotoihin matkakohteessa on erityisen tärkeää. Oulun ja Limingan välinen kaksoisraide sekä suunnitteilla oleva lähijunapilotti avaavat uusia mahdollisuuksia raideliikenteeseen. Laurila-Tornio-Haaparanta-rataosan sähköistys edesauttaa kansainvälistä junamatkailua.

Liminka sijaitsee Oulun seudun pyöräilyn pääreitti 10:n varrella. Oulun maine ympärivuotisena pyöräilypääkaupunkina edesauttaa myös Limingan kehitystä kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettuna pyörämatkakohteena. Pyörämatkailun eteen on jo tehty paljon: Limingan maastopyöräreitit sekä Pyörällä kuuhun -hankkeessa laadittu Flatland Route tarjoavat reittejä eri taito- ja kuntotason harrastajille sekä eri pyöräilytyyppien edustajille. Hankkeessa laadittu pyörämatkailun kehittämissuunnitelma Limingan ja Raahen seudulle vuodelle 2028 toimii laajemmin koko Oulun seudun pyörämatkailun moottorina. Kunta voi omalla toiminnallaan edistää niin Limingan kuin laajemmankin alueen pyörämatkailuun soveltuvien reittien laatimista sekä pyörämatkailua tukevien palveluiden kehitystä.

Retkeilyreittien osalta tärkeää on panostaa reittien kestävyys jo suunnitteluvaiheessa. Suunnittelussa tulee huomioida ekologisen kestävyys lisäksi myös sosiaalinen kestävyys hyvällä maanomistajayhteistyöllä. Reittien varrella noudatetaan roskattoman retkeilyn periaatteita Metsähallituksen esimerkkiä seuraten.

Liminka on mukana Oulun kulttuuripääkaupunkivuoden toteutuksessa, ja Oulu2026 osarahoittaa tiedettä, taidetta ja kulttuuria yhdistelevää European Owl Festival -projektia. Pöllöihin keskittyvä kansainvälinen tapahtuma tuo esiin niin luonnon monimuotoisuutta, elinympäristöjen merkitystä kuin kiehtovan lintulajin kulttuurista merkitystä.

5.3. Kestävän matkailun tavoitteet

Tiesitkö, Liminganlahden luontokeskuksella vieraili vuonna 2023 ennätysmäärä kävijöitä? Vierailijoita oli huimat 60 000!

Tavoite: Kestävän matkailun periaatteet ohjaavat kaikkea Limingan matkailun kehittämistä.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
Alueellinen Sustainable Travel Finland (STF) -sertifikaatti	<ul style="list-style-type: none"> Yrittäjien tukeminen sertifiointissa Alueellisen sertifikaatin hakeminen, kun vaadittu määrä yrityksiä on koossa 	<ul style="list-style-type: none"> Sertifioidut yritykset Limingan STF-merkki 	<ul style="list-style-type: none"> Matkailupäällikkö
Limingan ympärivuotisen matkailun edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Tuetaan talvella palveluita tarjoavia toimijoita markkinointiyhteistyöllä Tuetaan yrityksiä uusien matkailutuotteiden ja -palveluiden ideoinnissa 	<ul style="list-style-type: none"> Matkailijat, kpl sesongeittain Palvelut, kpl sesongeittain 	<ul style="list-style-type: none"> Matkailupäällikkö
Pyörämatkailun edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Yrittäjien tukeminen Welcome cyclist -tunnuksen hakemisessa Tehdään alueellista yhteistyötä pyörämatkailun edistämiseksi ja kehittämiseksi mm. uusien reittien ja pyörämatkailua tukevien palveluiden osalta 	<ul style="list-style-type: none"> Welcome cyclist -kohteet, kpl Uudet reitit ja palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Matkailupäällikkö
Kestävät tapahtumat Oulu2026 - European Owl Festivalin toteutus	<ul style="list-style-type: none"> Kestävyys huomioidaan kunnan kaikissa tapahtumissa. Luonnon monimuotoisuutta tukevat toimenpiteet osana tapahtumaa. 	<ul style="list-style-type: none"> Kävijämäärät, kpl Toimenpiteet, kpl 	<ul style="list-style-type: none"> Elinvoimajohtaja
Luontoarvoista viestiminen ja uudistava matkailu	<ul style="list-style-type: none"> Limingan ainutlaatuisesta luonnosta viestiminen Luodaan tuotteita uudistavaan matkailuun (esim. kosteikon ennallistaminen) 	<ul style="list-style-type: none"> Uudistavan matkailun tuotteet Viestintäkampanjat, artikkelit ym. jotka suunnattu matkailijoille 	<ul style="list-style-type: none"> Matkailupäällikkö

6. Viestintä, joka tukee tavoitteiden toteutumista

Kuntien ilmastoviestinnästä

Ilmastoviestintä on tärkeä osa kunnan demokratiatyötä. Ilmastoviestinnän tavoitteena on paitsi tuoda kuntalaisille tietoa yhdestä aikakautemme suurimmista haasteista, mutta myös viestiä siitä, mitä ilmastonmuutos on ja minkälaisia vaikutuksia sillä on kuntalaisten elämään ja elinympäristöön. Kuntien on tärkeä tuoda ajankohtaista tietoa kansantajuisella, mutta asiapitoisella tavalla sidottuna paikalliseen kontekstiin.

Ilmastonmuutos on ihmisten psykologian kannalta haastava ilmiö, sillä ilmastonmuutoksen syyt ja seuraukset tuntuvat ihmisille usein tilallisesti ja ajallisesti kaukaisilta. Lisäksi ihmisten keskuudessa vallitsee edelleen ilmastohiljaisuus – merkittävydestään huolimatta ilmastonmuutoksesta ei juurikaan haluta tai osata puhua. Osaa aihe pelottaa tai se tuntuu epärealistiselta – tai aiheuttaa jopa ilmastoahdistusta. Tärkeää onkin luoda viestinnän kautta toivoa sekä esittää konkreettisia ratkaisuehdotuksia, joihin jokainen kuntalainen voi halutessaan osallistua. Kunnan tulee viestiä omasta toiminnastaan aktiivisesti ja olla kannustamassa muita.

Lähde: Pulkka, A. (2021). Kuntaliiton Ilmastoviestintä kunnissa -opas.

Lähde: Korhonen, S., Pyykkölä, M., Laine-Ylijoki J. & Jalonen, P. (2022). Ilmastoviestinnän askeleet.

6.1. Yleistä viestinnästä

Limingan ilmastoviestintää tehdään monipuolisesti eri palvelualueiden yhteistyönä. Ilmastoviestintä ymmärretään laajasti ja siinä otetaan huomioon muun muassa energiaviisuus ja -tehokkuus, luonnon monimuotoisuus, kiertotalous sekä palveluiden järjestäminen. Ilmastoviestintää tehdään Limingan viestintäohjeistusten mukaisesti ja laajempi viestintätiimi toimii merkittävänä toimijana palvelualueiden ilmasto- ja ympäristötoimien näkyväksi tekijänä.

Limingan ilmastoviestinnän keskeiset tavoitteet ovat:

- Kunnan ilmastotyöstä ja yhteisesti sovitusta lyhyen ja pitkän ilmasto- ja luonnon monimuotoisuustyön tavoitteista kertominen kuntalaisille sekä tavoitteiden saavuttamisen edistäminen.
- Ilmastotyön tuominen lähemmäksi yksilön ja yhteisöjen arkea konkreettisin esimerkein.
- Viestiminen asiantuntevasti, mutta lempeästi ja kannustaen.
- Ilmastoystävällisen elämisen mahdollistaminen ja tiedon välitys. Tavoitteena monimuotoisen ilmastokansalaisuuden edistäminen.
- Kuntabrändin rakentaminen.

6.2. Viestinnän tavoitteet

Tavoite: Limingan ilmastoviestintä on selkeää, mielenkiintoista ja monikanavaista. Kannustamme kuntalaisia ja sidosryhmiä osallistumaan ja annamme konkreettisia esimerkkejä erilaisista keinoista. Toimimme esimerkkinä ja luomme toivoa kestävästä tulevaisuudesta.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
Ilmasto- ja luonnonmonimuotoisuus näkyväksi osaksi kunnan viestintää	<ul style="list-style-type: none">• Erottuva ilme kunnan verkkosivuille ja sosiaaliseen mediaan.• Kunnan tekemät ilmasto- ja luonnonmonimuotoisuustyön toimet esille kunnan viestinnässä.	<ul style="list-style-type: none">• Ilmasto- ja luontoaiheisten artikkeleiden ja somepostausten määrä• Viestintään osallistuneiden palvelualueiden määrä	<ul style="list-style-type: none">• Viestintäpäällikkö
Graafinen ilmastotilinpäätös osaksi tilinpäätöstyötä ja toimintakertomusta	<ul style="list-style-type: none">• Vuosittainen ilmastotilinpäätös, jossa tuodaan ymmärrettävästi ja tiiviisti esille kunnan vuosittain tekemät toimet	<ul style="list-style-type: none">• Ilmastotilinpäätöksen toteutus	<ul style="list-style-type: none">• Viestintäpäällikkö
Ilmastolähettiläs -toiminnan käynnistäminen	<ul style="list-style-type: none">• Käynnistetään ilmastolähettilästoiminta kunnassa ja osallistetaan mukaan myös yrityksiä, kolmannen sektorin toimijoita sekä kuntalaisia.	<ul style="list-style-type: none">• Ilmastolähettiläiden määrä• Ilmastolähettiläiden tekemät toimenpiteet	<ul style="list-style-type: none">• Viestintäpäällikkö

7. Koordinointi, johtaminen ja toiminnan mittaaminen

Mittarit ja seuranta

Ilmastolain mukaan kunnan on seurattava suunnitelmien ja tavoitteiden toteutumista ja kuvattava toteutettu seuranta ilmastosuunnitelman seuraavan päivityksen yhteydessä. Vuosittain ilmasto- ja luonnonmonimuotoisuustyön tulokset **raportoidaan osana kunnan toimintakertomusta.**

Jokaisen ilmasto- ja ympäristöohjelmaan kirjatun tavoitteen osalta on määritelty myös tehtävät toimenpiteet, kirjattu ylös toimintaa kuvaava mittari sekä vastuutaho. Vastuutaholla tarkoitetaan vastuullista viranhaltijaa, joka osaltaan vastaa toimenpiteiden etenemisestä ja mittarin seurannasta. Vastuutaho ei yksin toteuta tai ole vastuussa toimenpiteen edistymisestä, vaan tekee yhteistyötä muiden viranhaltijoiden, päättäjien ja sidosryhmien kanssa. Mittarointi tehdään kerran vuodessa, aina vuoden alussa. Mittareista koostetaan vuosittain graafinen ilmastotilinpäätös, jossa mittareita esitellään visuaalisesti kiinnostavalla tavalla.

Operatiivisen ilmasto- ja luonnonmonimuotoisuustyön tueksi kuntaan perustetaan poikkihallinnollinen **ilmastotiimi**, joka vastaa ilmasto-ohjelman toteuttamisesta, mittareiden seurannasta sekä raportoinnista osana toimintakertomuksen kirjoittamista. Ilmastotiimiin nimetään jäseniä jokaiselta palvelualueelta ja se voi kokoontua tarvitsemansa määrän, esimerkiksi 2–4 kertaa vuodessa. Ilmastotiimin toiminnasta vastaa kunnassa **tekninen johtaja**. Ilmastotiimin lisäksi ilmasto ja ympäristöohjelman toteuttamisessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan erilaisia hankeavustuksia (EU, valtionavustukset jne.).

Limingan ilmasto- ja ympäristöohjelma **päivitetään kerran valtuustokaudessa.**

8. Taustaa ohjelmalle

Kansainvälinen lainsäädäntö ja tavoitteet

Kuntien ilmastotyötä ohjaavat epäsuorasti kansainvälinen regulaatio ja tavoitteet, joihin kuntason toimenpiteillä on myös vaikutus. Alla olevat lainsäädäntöviitekehykset on tunnistettu oleellisimmiksi voimassa oleviksi Limingan kunnan kannalta.

Kansainvälinen lainsäädäntö ja tavoitteet:

- Pariisin ilmastopimus: tavoitteena pitää ilmastonmuutos turvallisella tasolla (1,5 astetta).
- Fit for 55: tavoitteena on vähentää EU:n kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta.
- Meriliikenne päästöoikeuskauppaan vuonna 2024.
- Tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksen uusi päästökauppa alkaa vuonna 2027 - kattaa käytettävien polttoaineiden hiilidioksidipäästöt.
- LULUCF: vuonna 2023 metsien- ja maankäytöstä päästövähennys 39 % vuoteen 2005 verrattuna.
- EU:n biodiversiteettistrategia: jäsenmailta kaksi sitoumusta avaintavoitteisiin liittyen:
 - Suojelualueiden hoidon tehostaminen, 30 % suojelupinta-alan alatavoite, tiukan suojelun piirissä vähintään 1/3 EU:n suojelualueista.
- Maailmanlaajuinen biodiversiteettikehys (COP15): ennallistetaan 30 % rappeutuneista ekosysteemeistä ja suojellaan 30 % maailman alueista vuoteen 2030 mennessä sekä vähennetään torjunta-aineista aiheutuvia riskejä.
- Maailman kaikkien maiden kestävän kehityksen työtä ohjaava, YK:ssa vuonna 2015 sovittu, kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda 2030. Ohjelma sisältää 17 erilaista tavoitetta, jotka maiden tulisi saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. Yksi tavoitteista on toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.

Kansalliset tavoitteet ja lainsäädäntö

Kansainvälisellä lainsäädännöllä ja tavoitteiden asettamisella on väistämättä vaikutuksia myös kansalliseen lainsäädäntöön ja tavoitteisiin. Kansalliset tavoitteet ja lainsäädäntö on huomioitu osana Limingan kunnan ilmasto- ja ympäristöohjelmatyötä. Lisäksi

Ilmastoon liittyvä lainsäädäntö ja tavoitteet

- Hiilineutraali Suomi vuoteen 2035 mennessä.
- Päästövähennysvelvoite taakanjakosektorille vuodelle 2030 on 50 % vuoden 2005 tasoon verrattuna (mm. maatalous, liikenne ja jätehuolto).
- Ilmastolain (423/2022) velvoite kunnille laatia ilmastosuunnitelmat.
- Luonnonsuojelulaki: uudistus tullut voimaan kesäkuussa 2023

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvä lainsäädäntö ja tavoitteet

- Helmi-elinympäristöohjelma (2021-2030): vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja turvaa luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluita.
- METSO-metsiensuojeluohjelma: tavoitteena vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2025 mennessä.
- Kansallinen metsästrategia 2035 - "kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille"
- Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa (2023) linjataan Suomen sitoutuvan ilmastolain tavoitteisiin. Tavoitteiden toteutumista edistetään tekemällä järkevää ja vaikuttavaa ilmastopolitiikkaa niin kansallisesti, EU-tasolla kuin kansainvälisiin sopimuksiin liittyen. Lisäksi hallitusohjelmassa sitoudutaan luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseen osana kestävästä talouspolitiikasta. Suomi parantaa omavaraisuutta ja luonnon tilaa, nostaa jalostusastetta sekä parantaa luonnonvarojen kestävästä käyttöä edistämällä kiertotalouden ratkaisuja.

Alkuperäinen teksti: Afry Finland Oy

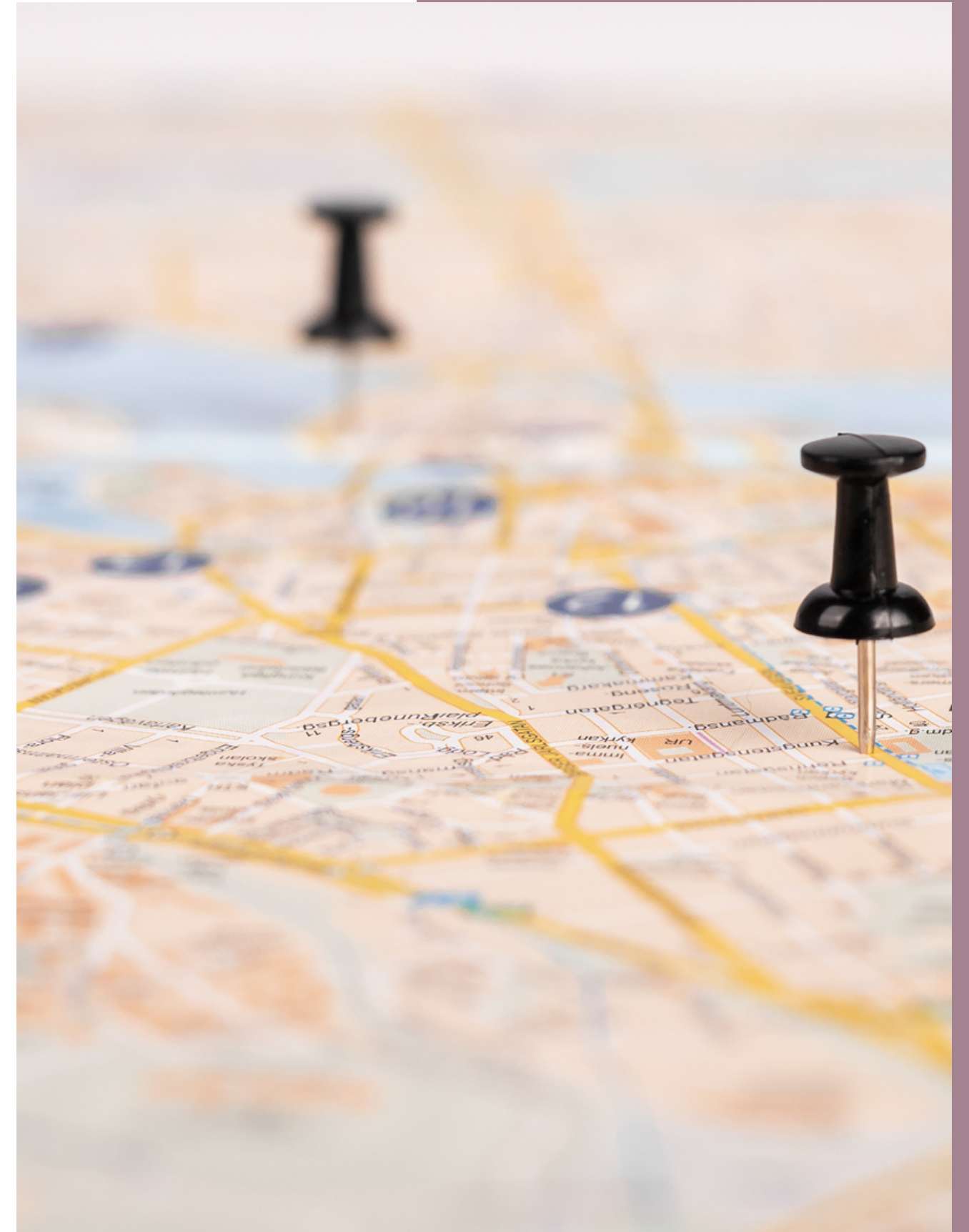
Ilmastolaissa (423/2022) säädetään 1.3.2023 alkaen kuntien veloitteesta laatia ilmastosuunnitelma. Lain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä ilmastosuunnitelma viimeistään vuonna 2025 alkavan valtuustokauden aikana. Ilmastosuunnitelmavelvoitteen myötä ilmastotyön halutaan tulevan osaksi kunnan strategista johtamista ja muuta päätöksentekoa.

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartassa on tunnistettu useita kärkiteemoja, joiden pohjalle alueellinen ilmastotyö ja toimenpiteet rakentuvat. Kuntien rooli maakunnallisen ilmastotiekartan toteutuksessa on oleellinen. Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartan kärkiteemat on huomioitu Limingan kunnan ilmasto- ja ympäristöohjelman toimenpiteissä ja indikaattoreissa.

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartan kärkiteemoja ovat:

- Älykäs bio- ja kiertotalous ilmastotyön perustana
- Kestävää, tehokasta ja vähäpäästöistä energiantuotantoa
- Liikenne on vähäpäästöistä
- Maatalous kehittyi hiilensitojana
- Maankäyttö on ilmastoviisasta ja kiertotaloutta edistävää
- Metsät ja suot toimivat hiilinieluinä
- Turvetta käytetään kestävästi
- Sektoreiden laaja yhteistyö luo elinvoimaa ja liiketoimintamahdollisuuksia
- Sopeutumistoimet muuttuvaa ilmastoa varten.

Ohjelman valmistelun taustalla

Limingan ensimmäisen ilmasto- ja ympäristöohjelman valmistelu käynnistyi keväällä 2022. Valmistelua on tehty Kestävä Liminka -työryhmän sekä TUIKE - Tulevaisuuden ilmastoviisas ja kestävä Liminka -hankkeen yhteistyönä. Ohjelman valmistelun kantavina teemoina on ollut laaja perehtyminen kunnan jo olemassa oleviin toimenpiteisiin ja lähtötilanteeseen, dialogi sekä yhdessä tekeminen.

TUIKE-hankkeen yhteydessä on laadittu kattava tausta-aineisto ilmasto- ja ympäristöohjelmatyön avuksi. Tausta-aineistosta löytyy kattavasti tietoa muun muassa Limingan päästöistä ja päästökehityksestä, ilmasto- ja luonnon monimuotoitusuustyön lähtötilanteesta sekä Limingan ilmatoriskeitä ja -haavoittuvaisuuksista. Tausta-aineisto toimii Limingan ilmasto- ja ympäristöohjelman liitteenä ja se on asetettu Limingan kunnan verkkosivuille.

Kestävä Liminka -ohjelmatyöryhmä

Limingan kunnanvaltuusto päätti Kestävän Liminka -työryhmän perustamisesta kokouksessaan 17.9.2021. Työryhmän tehtävänä oli määrää valmistella päätöksentekoon Limingan kestävä kehityksen toimenpiteitä huomioiden ilmastoasiat. Työryhmässä on toiminut yhdeksän jäsentä (joilla varajäsenet) sekä kunnanhallituksen nimeämä jäsen. Vastuullisena viranhaltijana on toiminut tekninen johtaja.

Lue lisää työryhmästä täältä: www.liminka.fi

TUIKE - Tulevaisuuden ilmastoviisas ja kestävä Liminka -hanke

Hankkeen tavoitteena oli tuottaa Limingan ensimmäisen ilmasto- ja ympäristöohjelman taustalle valmistelua helpottavaa korkeatasoista asiantuntijaosaamista, toteuttaa osallistamisen toimenpiteitä sekä auttaa tavoitteiden asettamisessa. Hanke on päättynyt 4/2023.

Hanke sai rahoituksensa Pohjois-Pohjanmaan liitolta (AKKE). Lue lisää hankkeesta täältä: [TUIKE-hanke](#).

Osallistaminen ohjelmatyöhön

Valmistelutyön yksi tärkeistä läpileikkaavista teemoista oli kuntalaisten ja eri sidosryhmien osallistaminen tavoitetaso määrittelyssä sekä tavoitteiden asettamisessa. Osallistamista tehtiin TUIKE-hankkeen kautta, yhteistyössä Kestävä Liminka -työryhmän kanssa. Vuosien 2022-2023 aikana toteutettiin kaksi kuntalaiskyselyä, nuorten ryhmätyöskentely yhteistyössä koulujen kanssa, järjestettiin ilmastoilta kuntalaisille ja sidosryhmille sekä valtuustoseminaari valtuutetuille.

Lisäksi Kestävä Liminka -työryhmä tutustui syksyn 2022 aikana eri kuntien ilmasto- ja ympäristöohjelmiin, vieraili Utajärven Yrityspuistossa sekä Liminka Ekokorttelissa. Tarkempi kuvaus osallistamisesta ja sen tuloksista löytyy ilmasto- ja ympäristöohjelman liitteestä 1.

Ilmastoilta

TUIKE-hanke järjesti yhdessä Kestävä Liminka -työryhmän kanssa kuntalaisille ja sidosryhmille Limingan ilmastoillan marraskuussa 2022. Ilmastoillassa käsiteltiin erityisesti kunnan päästövähennystoimenpiteitä sekä ilmatoriskejä. Paikalla oli osallistujia noin 25. Ilmastoillan järjestelyistä ja fasilitoinnista vastasi Afry Finland Oy.

Kuntalaiskysely

Kuntalaiskyselyn avulla selvitettiin syksyn 2022 aikana liminkalaisten ajatuksia ilmastotyöhön ja -tavoitteisiin sekä luonnon monimuotoisuuteen liittyen. Kyselyyn vastasi yhteensä 247 liminkalaista. Liminkalaiset suhtautuivat omaan lähiluontoonsa arvostaen ja kokivat ilmasto- ja luonnon monimuotoisuustyön tärkeäksi. Kyselyn toteutti ja tulokset analysoi Afry Finland Oy.

Kuntalaiskyselyn tulokset ja analyysi löytyvät ilmasto- ja ympäristöohjelman tausta-aineistosta (liite 1). Kyselyn tuloksia löydät muun muassa sitaatteina ja tilastotietona pitkin ohjelmaa.

Nuorten osallistaminen

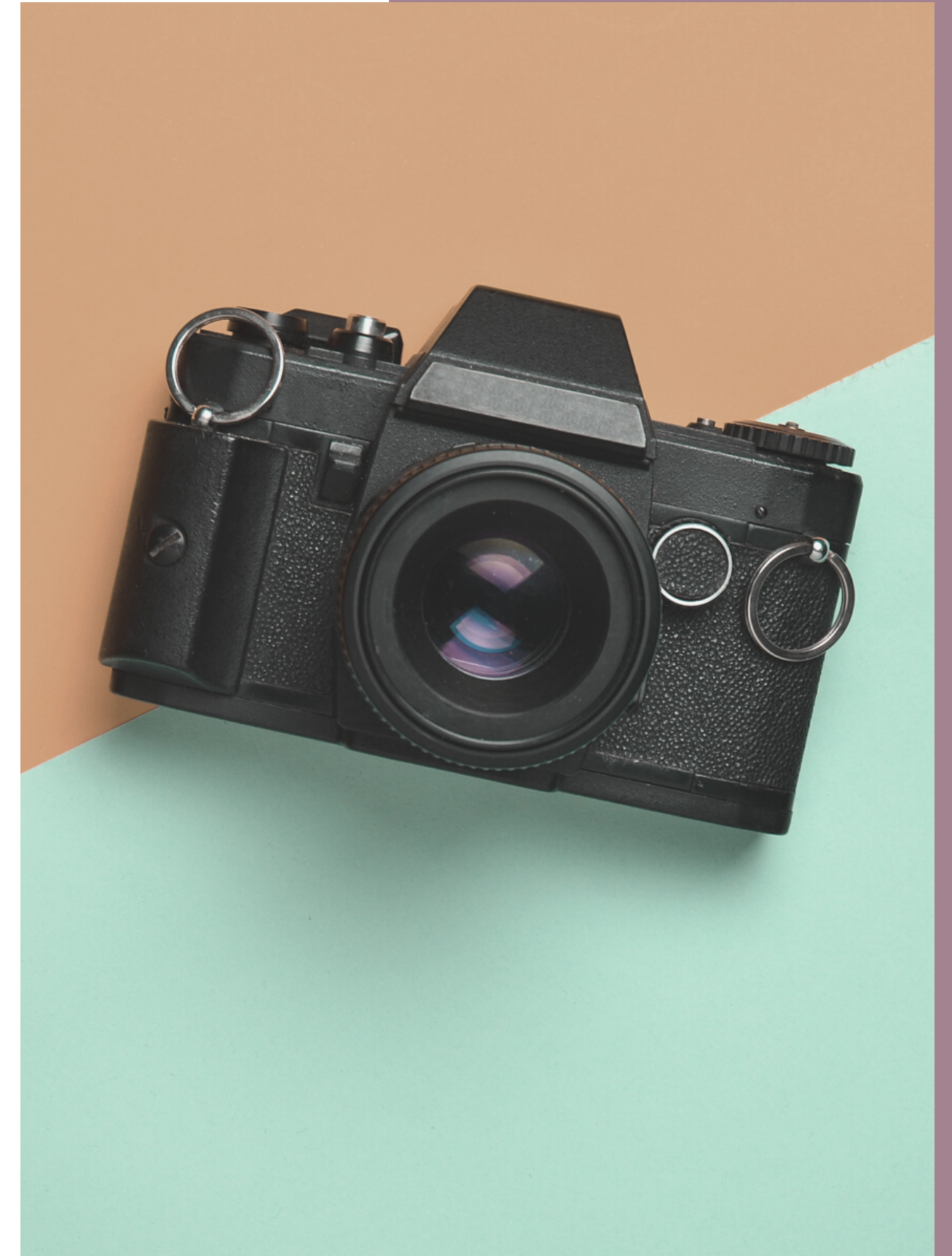
Nuorten osallistamista tehtiin erillisellä kuntalaiskyselyllä. Kyselyyn vastattiin yhteistyössä Limingan koulujen kanssa. Kohderyhmäksi valikoitui yläkoululaiset ja toisen asteen oppilaat. Nuorten kyselyyn vastasi noin 350 nuorta. Lisäksi yläkoululaiset ja lukiolaiset työstimät opettajajohtoisesti osana koulupäivää ryhmitöitä, joissa ideoivat toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämisen ja luonnon monimuotoisuuden tueksi. Ryhmätöihin osallistui yhteensä 71 ryhmää, ryhmien koot vaihtelivat 2-5 oppilaan välillä.

Kuvaluettelo

Ilmasto- ja ympäristöohjelmassa on hyödynnetty paikallisten kuvaajien kuvia. Kuvien tiedot löydät tästä:

- Ilmasto- ja ympäristöohjelman kansi, kuvaajana **Anu-Maija Kärjä**
- Merimökki Liminganlahdella, sivuilla 4, 41-42 ja 45 - kuvaajana **Anu-Maija Kärjä**
- Kurjet, sivulla 6, kuvaajana **Jari Peltomäki**
- Saapuva juna, sivuilla 16 ja 17, kuvaajana **Arimo Eklund**
- Keväinen ilmakehän kuva Lakeustalosta, sivulla 18, kuvaajana **Heikki Salmi, Kaari Photography**
- Ilmakehän kuva Liminganlahdelta, sivulla 25, kuvaajana **Ville Suorsa**
- Mustapyrstökuiri, sivulla 31, kuvaajana **Mikko Oivukka**
- Metsässä leikkivät lapset, sivuilla 32-33, kuvaajana **Seppo Kolehmainen**
- Lapset Liminganlahden luontokeskuksella, sivuilla 34-35, kuvaajana **Maarit Vaahteranoksa**
- Maastopyöräilijä Rantakylässä, sivuilla 38-39, kuvaajana **Anu-Maija Kärjä**
- Lintujen bongaus Liminganlahdella, sivulla 40, kuvaajana **Maarit Vaahteranoksa**
- Ruskan väriloistoa, sivulla 43, kuvaajana **Anu-Maija Kärjä**
- Kuva lapsista, sivulla 44, kuvaajana **Maarit Vaahteranoksa**
- Kuva pöllöstä, sivulla 49, kuvaajana **Erkki Toppinen**
- Ilmasto- ja ympäristöohjelman viimeinen sivu, kuvaajana **Anu-Maija Kärjä**

Kuvaluettelossa on lisäksi hyödynnetty maksuttomia kuvapankkeja. Kuvapankkien kuvissa ei ole esitetty erikseen kuvaajan tietoja, eikä niitä ole erikseen lueteltu yllä olevassa listauksessa.

KESTÄVÄ LIMINKA

#HyväKestävämpiLiminka